

A' SZÉKELY NEMZETNEK K É P E.

E L S Ő R É S Z.

A' Székely Nemzetnek Eredetéről,
Nevéről, és Elömeneteléről.

I-ső Tzikkely.

Ogy Erdély' Országát külömbb-
külömbbféle eredetü Nemzetek
lakják, a' tanult világ előtt tudva va-
gyon; azok közül mindazonáltal tsak
három Nemzetek vagynak, a' mellyek
azon Tartományt Polgári Jussal bírják:
Magyarok tudni-illik, és Székelyek, a'
kik elsők, és örökösök, és Szászok, a' kik
régén Törvény szerént az Ország' Rendei
közé bé vétettek. A' több Nemzetek
pedig, a' mellyek az elöl fámláltattakkal

együtt az Országban laknak, tsak Jövevényeknek (a) tartatnak, és tolerált, vagy-is meg-fenvedett név alatt jönnek.(b)

II-dik

(a) Vagynak ugyan külsők-is (extranei) kik vagy bizonyos érdemekre, vagy különös tekintetre nézve, avagy Feleségeiknek Jussok mellett a' Haza' Nemessei közé a' Királyok, és Fejedelmek, 's az Ország' meg-egygyezett akarattyaából mint Indigenák be-vétettek; sőt vagynak többek a' meg-fenvedett Nemzetek közül-is, a' kik a' magok hajdoni paratt sorsokból fel-fabadittatván, nemestő, vagy-is Ármális Levél mellett meg-nemesedtek; mind ezek Magyar Nemesi fadsággal élnek.

(b) A' több Nemzetek pedig, a' mellyek kisebb, vagy nagyobb fánmal azon Tartományt lakják: ugy-mint az Örmények, Oláhok, és több ilyenek, tsak jövevényeknek tartatnak, és tolerált, vagy-is meg-fenvedett név alatt jönnek. Kik közül az Örmények Szabad Királyi Városi jussal Szamosujváron, és Ebesfalván a' Magyar Városok közé be-vétettek. Az Oláhok a' Királyi Felséget, avagy más Földes Urakat jobbagyi kötelességgel szolgálják. A' Száz funduson pedig Száz fadsággal élnek.

II. d i k T z i k k e l y .

Mely három elől számlált Fő Nemzetek közül, jól-lehet a' Hazának bevett szokása, és rend-tartása szerént, a' Magyar Nemzet elsőnek, a' Székely másodiknak, és a' Szász harmadiknak tartassék; mindazonáltal a' Székely Nemzet Erdély Országá' Nap keleti részében helyhezre-tett régi, és ősi birtokára nézve, a' mely *Székely földnek* állandóképpen nevezetetik, mind a' Magyar, mind pedig a' Szász Nemzeteket több Századokkal fe-lyül haladja.

Mert a' Szászok, kik különben Német Nemzetből valók, mintegy 1142-dik Eftendőben (c) nagyobb részt Saxoni-ából, Flandriából, és a' mint gondolni lehet, más külső Tartományokból, második Géyza Magyar Orzágnak Királya által

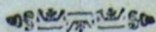
(c) A' Szászok, hogy 2-dik Géyza Magyar Orzágnak Királya alatt, a' ki 1141-dik eftendő-től fogva 1160-dik eftendeig uralkodott, jöttek-hé Erdélybe 2-dik András ugyan Magyar Ország' Királyjának Privilegiuma, a' mely azon Szász Nemzetnek 1224-dik eftendőben kegyelmesen adatott, világossá teszi.

által hívattattak-bé Erdély Országba, és Polgári Jussal ajándékoztattak-meg.

Az Erdély Orzági Magyarok pedig azokkal a' Magyarokkal, a' kik Pannoniát el-foglalták, és máig-is bírják 862-dik Eftendőben, vagy valamivel később Ásiai Scithiából Moldovába, Erdélybe, és ezen Tartományoknak fömzédságába jöttek-ki, és minekutánna ottan meg-nyugottak volna 889-dik Eftendőben, Pannoniára, vagy-is Magyar Orzágra vették útyokat. — Ellenben

A' Székelyek, kik Atillának igaz valóságos Maradéki, mintegy 376-dik Eftendőtől fogva (d) a' melyben az első Elejek Erdélyt, és a' hozzá tartozandó Tartomá-

(d) Hogy a' Magyarok, és Hunnuszok, következő-képpen a' Székelyek-is a' fel-jegyzett Eftendő' táján jöttek-ki Scithiából, és Erdély Országát, 's a' fömzéd Tartományokat el-foglalták, a' Görög Irókon kívül, majd minden Európai Historikusok, világosabban pedig a' Hazánk-béli Historiák bizonyítták; de mindenek-felett az a' hiteles, és nagy Tudományú *Práj György* a' Magyarokról, és Hunnusokról írt tulajdon Historiájában (noha ugyan a' Székelyek' eredete iránt ítéletében nagyon hibázott) világos bizonyítást tézen.

rományokat fegyverrel el-foglalták, és magokévá tették, azon Székely Földet, melyet annyi Századok alatt fok vérontások által még mind e' mái napig-is meg-tartottak, Ösi Jussal bírják.

III-dik Tzikkely.

Minthogy tehát a' Székely Nemzetnek Eredetét a' leg-hitelesebb Iróktól ves-
zük, és tanultuk, leg-elsöbenn-is az Éj-
zaki Hunnusok a' Tatároktól nyomattat-
ván, és Ásiai Scithiából Europa felé las-
san-lassan közelgetvén, a' Volga vizénn
által-jöttek, és ottan az Alánusokat meg-
gyözvén, és magokhoz hódítván, végté-
re pedig őket magoknak hadakozó társul-
vévén, ugyan az ö Tartományokban, a'
mely a' Volga vizétől fogva a' Tanais
vizéig ki-terjedett le-telepedtek, a' hól-is
bizonyos ideig maradván, minthogy oly'
nagyon el-űaporodtak volna, hogy azon
a' sovány földön tovább élniek nem-le-
hetett, 180 ezeren, a' Bálámber' (ki a'
Kádár' Nemzetségéből való) Vezérsége
alatt 374^{dik} Eftendőben a' Tanais vizén
által-jöttek. Innét Európának Nap-keleti
féle-

Éleinn úttyokat folytatván, Dáciába, a' mely Moldovát, Oláh Országot, Erdélyt, és Magyar Országot a' Tízáig magában foglalta, 376-dik Éztendőben bé-ütöttek, és azt egézzén, az ottan lakó Gottusokat, és Gepidákat, kiknek nevek, és hatalmok alatt több apróbb paraszt Nemzetek is, ugy-mint Dácusok, Geták, és Rómaiak valának, meg-gyöztén, de el nem törölvén, oly' módon foglalták el, és hódították-meg őket, hogy a' most említett Lakosokkal egyerembe azon Tartományokat bírnák; nagyobb részét mindazonáltal a' Dacusoknak a' Vezéreikkel Phritigernussal, és Alarikussal együtt a' Dunán túl üzték.

Továbbá az-után a' Hunnuszok a' fellyebb meg-irt Tartományokból lábaitkat és fegyvereiket mozdítván a' Jázoknak, és Szarmatáknak, vagy-is Metanasztáknak, a' kik a' Tóth Nemzetből valának, földjöket, a' mely a' Tíza, és Duna vizek között helyheztetett, 377-ik éztendőben el-foglalták, az hol-is noha ugyan ideig óráig lakni kíváncsoztak, mindazonáltal a' Tótokat, a' kik nékiek adóztak, a' magok lakó földjeokről ki nem-ker-

kergették. De ott-is meg nem nyugod-
ván, mingyárt azon, vagy a' következen-
dő éztendőben a' Duna' vizén átal-
ván, Pannoniát-is külömbb-külombb-féle
Nemzeteknek lakó helyét, a' melynek
Észak, és Nap-kelet felé az említett Du-
na' vize az határa, el foglalták: az hol-is
minekutánna a' Rómaiak ellen Trátziá-
ban a' Gottusokkal magokat öfve kap-
tsolván 379^{dik} éztendőben ö töllök, tud-
ni-illik a' Rómaiaktól meg győzettertek
vólna, a' leg-nagyobb ütközetet Budától
nem mefőze *Potentia* Várossánál, a' mely
a' Rómaiaknak leg-első lakó helyek vala
Pannoniában, oly' nagy dühösséggel tet-
ték-meg, hogy a' Magyarok közül fáz
hufan-öt, a' Rómaiak közül pedig két
fáz tíz ezeren (a' mint állittatik) estek
légyen-el 380^{dik} éztendőben. Így tehát
a' Hunnusok, vagy-is Magyarok ezenn
nagy, és kissebb ütközetek után Dáciá-
ban, az az, Moldovában, Oláh Ország-
ban, Erdélyben, és a' fönféd Tartomá-
nyokban a' magok lakásokat helyhezter-
vén, a' Jázságban pedig, és Pannoniá-
ban Uralkodásokat meg-állitván, és erő-
fitvén, a' föld mívelést, és Barom tartást

szorgalmatosan folytatni kezdték, és magok közt Köz-Társaságot (Rempublicam) állítottak fel. *NL*

Ez alatt a' Hunnusoknak első Vezérek, t: i: *Balamber* 387^{-dik} Eftendőben meghalálozván, a' következő Vezérek, kik Királyi hatalommal bírtak, 's ugyan azon okból az Historikusok által a' Hunnusok' Királyainak-is neveztetnek, uralkodtak, tudni-illik:

Második *Karaton*, mint-egy 400^{-dik} Eftendőig.

Harmadik *Uldin*, vagy-is *Huldin*, a' kit 411^{-dik} Eftendőben Stilikó Radagaius ellen Olof Országba ki-hítt vala.

Negyedik *Bendegutz* Balambernek a' Fia, a' ki 426^{-dik} Eftendőben sok számos Hunnusokat Rugila, vagy-is Roila vezérlése alatt Konstantinápolynak vivására Theodosius Császár ellen küldött vala, a' hol-is nagy égi háboru támadván, Rugila Vezért a' Menkö meg-ütötte, az alatta való Hunnusoknak pedig nagyobb része pestis által el-vezett.

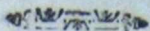
Ötödik *Oktár*, vagy *Uptár*, és *Ruas*, Bendegutznak Testvérei, kik 428^{-dik}ban a' Bátt yok után Vezéreké lettek; De

431^{-dik} Eftendőben Oktár meg-haláloz-
ván, az egész Vezérségnek terhe Ruásra
maradt.

Harodik *Etele* az Hunnusoknál, a'
Deák és Görögök előtt pedig *Atilla*, a'
Testvér Örtsével Budával, másként Ble-
dával, mind ketten Bendegutznak Fiai
434^{-dik} Eftendőben uralkodni kezdettek,
a' kik közül Atilla, a' ki az Örtsét *Bu-
dát* 445^{-dik} Eftendőben meg-ölte, men-
nyit a' Nap-keleti és Nap-nyugoti Tar-
tományokban, a' maga alatt való Hun-
nusokkal, és sokszor a' Gepidákkal, és
más meg-hódított Nemzetekkel egyetem-
ben hadakozott, és alkalmatlankodott lé-
gyen, tsak a' nem tudgya, a' ki a' Histo-
riákat nem olvasta (e) Ezen Atilla 454^{-dik}
Eften-

(e) Minthogy most éppen azon Hunnusokról,
kiknek Elei sóha sem fegyverekre, sem pe-
dig hírekre való nézve nagyobbban nem vi-
rágoztak, mintsem Átilla alatt, volna a' fő-
illendőnek látni lenni, hogy azon nagy Vi-
tézről, tudni-illik Atilláról némely különös
dolgokat elé hozzunk.

Elsőben tehát, hogy a' termetéről kezdjünk
főllani: ötet *Jornandes* e'képpen írja-le: Átil-
lának

estendőben meg halálozván, az ő három Fiai bületések' rendje terint utánna uralkodtak. tudni-illik:

Hete-

lának termete kisdéd, mejje féles, feje nagyobb, femei kirsinyek, szakállá ritka, haja öbhe-vegyült, órra sima laposs, ábrázattya pedig barna vala. Maga viselete, és tulajdonsága, ugyan Jornandes (a' ki az ő tulajdon Nemzetségének, t: i: a' Gottusoknak megverettetése miatt Átillára neheztelt vala) leírása szerént, következendő vólt: t: i: Kevélyjárású, ide 's tova tekintető femü, háborút szerető ugyan, de kezeit meg-tartóztató, bölts tanáts adó, a' könyörgökhöz kegyes, és azokhoz, a' kik előtte meg-hitt Személyek valának irgalmas.

Máclódfor: Átilla rettentő Király vólt, az alatta való Hunnusok, vagy-is Magyarok pedig még rettenetesebbek; Német, Frantzia, és Oloé Országot, 's több Europai Tartományokat fegyverrel, 's tűzzel verték, és pusztították. A' Nap-keleti Császárokat, és Királyokat magok adózójává tették. Leg vézelmesebb, és véresebb ütközete vólt Átillának Frantzia Országban *Katalaun* várossának határában Aetiussal a' Római Seregek' Vezérével 451-dik estendőben, a' hol mintegy 180 ezer ember mind a' két résről esett-el. Ez után Katalaun várossát oda hagyván,

vala-

Hetodik: *Ellák*, az Attya életében
a' Fekete tengernél az Akatirusoknak
Királya; *Dengezits*, vagy-is némellyeknél

b

Deu-

valamerre vízfő-felé fordultak, mint a' tűz,
mindeneket eméztettek, fel-prédáltak, és így
fok Nemzeteknek vagyonával meg-rakodván,
a' magok lakó helyébe vízfő jöttek. Melly
vízfő jöretelekben Sz. Ursulát, és vele együtt
a' több Szüzeket, a' kik Átillától félván Colo-
niába éaladtak vala, meg-ölték. A' követke-
zendő 452-dik Éztendőben Átilla újra özve
fedván seregeit, még nagyobb erővel, és Tá-
borral, mint az előtt, Olaf Ország-ellen ment,
a' hol-is Aquilóját, Mediolanumot, Ticinumot,
és más Városokat özve tört, és fel-dúlt, Ra-
venna Lakosainak pedig meg-engedett, és a'
Romainakhoz, kik mellett akkori Leo Pápa Á-
tilla előtt esedezett, kegyelőségét meg-mutat-
ván, a' Városhoz hozzá sem nyúlt. Melly ke-
gyetlensége okozta azt, hogy a' Velentzeiek,
a' kik őtet félték, a' magok Városát a' Ten-
geren építették legyen.

Harmadzor. Átillának, és a' Magyaroknak
Ruházattyok, melly többnyire len, és kender
vázonból 's bőrből vala, fényes nem-volt;
mert a' köz-rendűek közönséges egy finű,
a' Főbbeknek pedig külömb külömbféle finű
poztókból állott.

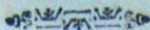
Ne-

*Deugzits; és Irnák, kiknek a' különös u-
ralkodásra való vágyódások, és egyenet-
lenségek azon Nemzeteknek, a' mellyek
az*

Negyedker. Átillának élete módja Priscus
„által e'képpen iratik-le: Minekutánna a' Sátorba
„viész jöttünk volna, az Orestes' Attya által e'
„képpen föllittattunk-meg: Titeket mind kettő-
„töket ebédre hivatott Átilla, a' melly lézen nap-
„pali kilentz órákor; Az el-rendelt időre hogy
„el-jöttünk a' napkeleti Romaiaknak Követtyei-
„vel egyetemben, meg-állottunk a' Vatsoráló
„Szoba ajtajában Átilla előtt. Itten a' Pohárno-
„kok, a' mint az oda való Tartományokban fő-
„kás, a' poharokat kezünkbe adták, hogy mi-is
„egészségiért innánk. Mellyet meg-tselekedvén
„a' Thronus eleibe jöttünk, a' hol vatsorálni
„kelletik vala. A' vatsoráló Szobának falai mel-
„lé mind a' két rézről fékek valának el-kévit-
„ve, a' közepében pedig ül-va Átilla egy ágy-
„ban, a' mellynék ellenében vala egy más ágy-
„is, a' melly mellett valának némely garádi-
„tsok, mellyek az ő fejr gyóltsokkal, és kü-
„lömbféle bőnyegekkel fel-ékesített, és a' Ro-
„mai, 's Görög főkás kerént készült Menyegző
„főbákhoz hasonló főbájába vezetnek vala-fel.
„Akkor a' Véndégek közül való Főbb zemé-
„lyeket Átillának jobb kezére, a' második rend-
„bélieket pedig, a' hol mi, és mi előttünk Be-
„ricus a' Scitthák közt nagy érdemű Nemes Férj-
fi

az Attyok Átilla' hatalma alatt valának,
a' szabadulásra alkalmatosságot nyújtván,
a' Hunnusok, vagy is Magyarok' jármát a'
b 2 nya-

„fi, valánk, bal felől ültetének. Onegezius Ka-
„thedraban a' Király' jobb kezére, és által-el-
„lenébe Onegeziusnak Átillának két Fiai ülnek
„vala, kik közül az öregebb az Attyával egy
„Thronusba ugyan, de sokkal alább, az Attyá'
„jelen-létibe zemérmetességtől viseltetvén, ál-
„landóul a' földre függeztett zemekkel ül vala.
„Be-jöven pedig Átillának a' Pohárnokja mind-
„nyájoknak rendre egy egy tséke bort ada, a'
„mellyet-is ki-ki a' maga előtte-valóra közöne.
„A' kire pedig a' tséke közöntetett fel-kelt és
„addig le-nem ült, valamig a' bort vagy meg-
„nem kóstolta, vagy egészen ki-nem itta, és a'
„poharát a' Pohárnoknak vizéa nem-adta; vala
„pedig mindenik Vendégnek egy egy Pohár-
„nokja, a' kik minekutánna az Átilla Pintze-
„mestere ki-ment volna, sorra a' Vendég-lobá-
„ba bé-jöttek. Minekutánna pedig Átilla a' mel-
„lette való Vendéget, és az után a' többieket-is
„közöntötte-vólna, minket-is hasonló poharakkal,
„a' Tracufok' szokása zerént meg-tisztelt. Mi-
„dön e' zerént mindnyájunkat közöntött a' Ki-
„rály, a' Pohárnokok el-mentek. Léven pedig
„az Átilla a'ztala-zerént három, vagy négy ze-
„mélyre kezített a'ztalok, mindnyájoknak szabad
„völt, meg-tartván az ülésnek rendét, a' fel-tett

nyakokból ki-vetették. *Ardarikus* nevezetesen a' Gepidák' Királya volt leg-első, a' ki Pannoniában Ellákot meg-ölvén, mint-

„étkekből kinek mi tettzett, venni, és leg-előbb-
 „is Atillának a' főlgája tele tálal hússal hozván,
 „meg-jelent, ő utánna pedig azok a' kik a' többieknek
 „főlgáltak, a' kenyeret, és ételeket az aétalokra fel-rakták. De nekünk, és a' több idegen
 „Tartományból valóknak külömbb kü-lömbbféle étkekből készített vatsora ezüst tá-
 „lakban, magának pedig Atillának négy fegele-tü fa tálban
 „tsupán csak hús adatott fel, mindenekben igen mértékletesnek mutatván magát;
 „úgy nem-külömben arany, és ezüst Poharak, mellyekből a'
 „Vendégek íznek-vala, adattak, Atillának pedig a' pohara fábúl
 „vala. Minekutánna az első fel-tett ételek el-fogytak-vólna,
 „mindnyájan fel keltünk, és tenki addig, miglen a' néki töltött
 „poharat, a' tellyebb le-irt főkás férént, Atillának egélségeért
 „ki-nem írta, a' maga fekere vizze nem ment. Így tehát Atillát
 „közöntvén le-ültünk, és megint más új ételek hozattak-fel
 „az aétalokra, a' mellyből minekutánna kinek mennyi tettzett,
 „vett volna, megint a' felyül meg-irt mód férént fel-álván,
 „poharainkat ki-ittuk, és le-ültünk. Ez alatt bé-estveledvén,
 „és az ételek az aétalokról el-vitervén, két Scitha Férjfiak
 „Atilla előtt meg-jelenének, és a' magok Verieiket, mel-

mintegy 30 ezeret a' Hunnusok közül el-veztetv, és Dáciát, 's a' Jász-ságot, a' Gepidák' hatalma alá vetette. Mely idő-

b 3

ben

„mellyekben Átillának dicsőséges győzedelme-
 „it, és hadi tudományát, 's vitézségit le-írván,
 „ékesen énekeltek, mellyben a' Vendégek kö-
 „zül némelleyek gyönyörködtek, némelleyek pe-
 „dig, kik az öregség miatt a' hartzolásra már
 „alkalmatlanok valának, firtak; ezután egy el-
 „méjében meg-háborodott Scirha, néminemű os-
 „tobaságokat, és minden értelem nélkül való
 „bevételeket elő hozván, nevettséget indított.
 „Ez után megint Zorkon elé-jövé, és az illet-
 „jeles naphoz magát alkalmaztatván, és mind
 „formájára, mind öltözetére, mind pedig zava-
 „ra és ki-mondására nézve, most az Auzoni-
 „usoknak, most a' Hunnusoknak, most pedig a'
 „Gottusoknak nyelveket öfve zavarván, a' Ven-
 „dégeket annyira mulatta, hogy Átillán kívül
 „mindnyájan nevettségre fakadtak, alig tudván
 „magokat végtére a' fok nevettségtől meg-győz-
 „ni. Ellenben Átilla minden ábrázattya válto-
 „zása nélkül egy állapotban maradván, és sem-
 „mi olyant, a' mi tréfaságot jelentene nem-
 „tselekedvén, csupán csak a' kisebbik fiára Ir-
 „nákra, a' ki a' főbába akkor jött-bé, kegyes ke-
 „mekkel tekintett; és így a' Vendégek hoszá-
 „sabb ideig magokat mulatván, fokban ki-men-
 „tünk, nem-akarván továbbá-is a' bor-ivásban
 „időnket tölteni. „

ben a' Gottusok-is Pannoniát vízfő foglalták. Ellák után az Öttse Dengezits lett a' Hunnusoknak, vagy-is Magyaroknak Vezére, a' ki a' Gottusokkal 455^{-dik} éf-ten-

Ötödför. Végtére minekutánna már Átillának Termetéről, Tulajdonságáról, Vitézségéről, Ruházattyáról, és élelme módjáról éöllottunk volna, lálsuk miképpen történt nékie halála. Átilla fok Országoknak, és Városoknak fel-dúllója, 's pusztítója, midőn az első Feleségének *Rakának* (: a' ki az Oláh Országból Pannoniába való által költözésekben a' Székely-földön való nagy Erdőben meghálálozott, és ugyan azon nagy erdőben, a' melly az ő nevééről *Rikának* neveztetett, és máig-is annak hívattatik, el-is temettetett, halála után Henrik Frantzia Ország' Királynak Leányával Hildegundával Menyegzőt tartott, éppen azon Menyegzős napnak éjfékáján a' vér orrából meg-indulván, 's a' torkába folyván, abban, midőn ötven éfendősnél idősebb ember alig vala, bagyván maga után felyül meg-nevezett három Fiakat, meg-fült; Átillának, a' Községnek nyelven fenn forgó ezen Titulusa: *Átilla Bendegurznak Fia, nagy Nemrothnak Onokája, neveltett Engadiában, Istennek kegyelméből a' Hunnufoknak, Médusoknak, Gottusoknak, és Dácusoknak Királya, Világnak rettentője, és Istennek ostroma, merő költemény.*

rendőben Szirmiumban, és 457-ben a' Rómaiakkal szerentsétlenül hadakozott; végtére pedig 469-dik Ezentendőben ugyan ő Dengezits öfve fedvén a' meg-maradt Magyarokat, kik a' Duna mejjékin meg-állapodtak vala, vitte őket megint a' Gottusok ellen, utólsó szerentsét akarván próbálni: de meg-győzöttetvén Pannoniának Bassia nevezetű Várossánál gyalázatosan vízfá veretett, és midőn nagyobb része népének Trátzián által a' Fekete tenger felé az Ásiai Tartományokba vízfá menne, Anagastussal, a' ki akkor az oda való hadakozó Seregnek Elöljárója vala, véletlenül öfve jöven, általa Dengezits Vezérek meg-öletett, és Martzellinusnak bizonyysága szerént, a' feje Konstantzinápolyba vitetett, és így a' Hunnusok uralkodásának szerentsétlenül vége szakadt.

IV-dik Tzikkely.

A' fellyebb elől hozott sok rendbéli hartzok után a' Hunnusoknak, a' kik az ütközetekben meg-maradtak, egy része Trátziában, Méziában, és Iliriában,

Martena Váránál; más része Europai, más-
képpen kissebb Scithiában, a' Fekete Ten-
ger' könnyékiben Irnák Vezérjekkel egy-
gyütt telepedtek-le. Az harmadik része
Tatár Országban helyheztetett Meotis'
taván túl való Tartományba, a' honnét
t: i: a' Hunnuszok leg-előzőr Európába ki-
jöttek vala, ment vízfő. A' negyedik ré-
sze pedig, kiknek a' Székelyek valóságos
maradéki, Erdély Orzágnak Nap-keleti
felében, a' melly földet a' Nemes Szé-
kely Nemzet mái napig-is különös örö-
kös jussal bír, maradott-meg. Mely ere-
detét (f) a' Székely Nemzetnek, nem
csak a' leg-hitelesebb Hazánk' Historiái
(g) régi Eleink' hagyományával együtt,
ha-

-
- (f) Ezen Eredetét a' Székely Nemzetnek Tu-
rótzi János a' Magyarokról írt Historiája 1-ső
Rézinek 24-dik Tzikkellyében, Oláh Miklos
ugyan a' maga Átilláról írt Historiájában, Hel-
tay Gáspár, és többek valóságosnak állittyák.
(g) Vagynak ugyan többek, kik a' Székelyek'
eredete iránt a' most elé hozott Historicusok-
kal meg-nem egygyeznek, ugymint Timon
Sámuel, Falching Ferentz, Práj György azt ál-
litván réz-férent, hogy a' Jáfoktól, réz-fé-
rent pedig, és nevezetesen Práj György, hogy
a' Kunok-

hanem Nemes Magyar, Horváth, és Erdély Országának Törvénye-is (b) a' mely Verbötzi István által Királyi parantsolat mel-

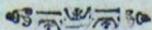
a' Kunoktól fármoztak légyen; de ezek, noha ugyan nagy hitelű Irók légyenek, mindazonáltal a' Székely Nemzetnek mivoltát, és annak Privilegiumát elegendőképpen nem-esmérik, és külömben-is igen tsekély fundamentumon, tudni-illik, hogy három ezeren a' Magyarok, kiktől a' Székelyek fármaztak, a' Got-tusok, és Gépidák közt, mint ellenségek, meg-nem maradhattak volna; építeni láttzanak.

(b) De hogy ezeknek állítások helytelen légyen, mind a' Historiákból, mind pedig a' leg-régibb Adomány Levelekből (: Diplomákból :) bizonyos; sőt azoknak meg-tzáfolására mi kívántatik több? mint az úgy nevezett Verbötzianum Decretum, a' melly az egész Magyar Országának, és annak Ditsősséges Királyaainak závai, és ítélete, mellyet-is Verbötzy István koránt-sem a' maga fejéből, hanem valójában az Ország' Leveles Tár-házában tálatatott irásokból, és a' Nemes Székely Nemzet' Polgári rend-tartásának fundamentumából, az Ország, és Király' meg-égyezett akarat-tyával dölgozott-ki, és fedett öëve; Ő pedig világolson meg-mutattya, hogy a' Székelyek minnyájan Privilegiatus Nemesek, azoktól a' Hunnufoktól, vagy-is Magyaroktól, a' kik leg-első-

mellett 1514^{dik} éltendőben öfve fede-
tett, 's II^{dik} László Magyar Ország' Királ-
lya által, ugyan azon 1514^{dik} éltendőben
helyben hagyattatott, meg erősítettett, és
Deák nyelven *Decretum Tripartitum*nak
neveztetik, mellyet-is mind a' Magyar
Orzági Felséges Királyok, hitek alatt,
mind pedig az alatta való Magyar, Hor-
váth, és Erdély Országok meg-tartani kö-
teleztetnek, leg-világosabban erősíti: ne-
vezetesen pedig a' most említett Tripar-
titum Decretum 3^{dik} Réfénének 4^{dik} Tzik-
kellye, a' melly ezeket főről-főra foglal-
ja magában: „Továbbá vagynak Erdély-
„ben Székelyek, kivátképpen való Ne-
„mesek, kik a' Magyaroktól azután zár-
„moztak, hogy Scithiából Magyar Or-
„szágba bé-jöttek, kiket mi paraft mó-
„don Székelyeknek hivunk, és ezeknek
„mindenestől fogva különös Törvények
„és

előbbben Magyar Országra ki-jöttek, fármoz-
tak legyen. Így tehát Törvény, Király, és
az Ország ellen tufakodik, és a' Privilegiumok-
nak meg-vetője az, a' ki az annyifor emlí-
tett Székely Nemzetnek eredetét másképpen
állitja, és magyarázza.

„és fokások vagyon. Az Hadi dolgokban
 „böltsek, kik örökségeket és Tízter Nem-
 „zettségre, és Nemzettségnek ágazat-
 „tyára oľtanak magok közt. Ezeknek
 „díjjok 25. forintokat, nyelv váltságok
 „pedig $12\frac{1}{2}$ forintokat tézen; Föben járó
 „Sententia, mely a' Székely ellen az ö
 „önnön Ispánnyok által hozatik, 24. Gi-
 „rával, mely ugyan annyi forintot tézen,
 „váltatik meg. Az Örökségét-is a' meg-
 „Sententiázott ember el nem veľti, ha-
 „nem magzatira, és attyafiaira áll. Fe-
 „jét sem veľik a' hitetlenségen, és fö-
 „ben járó dolgokon kívül. A' Törvény
 „Székekben pedig minden Girát 50. pén-
 „zel foktak le-fizetni. Minden dologban
 „a' Sententia' ki-mondása után, az Ispány
 „és V. Ispány az ö Bírói rézeket, még
 „ha az ellenkező Felek meg-egygyezné-
 „nek-is együtt, méltán meg-vehetik. To-
 „vábbá az Örökség iránt folyó Perek,
 „ha az 3. forintot feljül-haladják, meg-
 „tartván az Appellátának rendes úttját,
 „bö-

„bővebb meg-visgálásnak okáért a' Ki-
 „rályi Szék eleibe vitethetnek.,, A' többi
 Törvényeiről ezen Országnek, és Neme-
 seknek, hogy többet álljunk, nem-fük-
 séges, minthogy csak őket illetik. (i)

V-dik

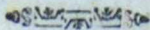
(i) Szükséges ugyan itten azt meg-jegyezni, hogy
 ha valaki a' Verbötzianum Decretumnak Ma-
 gyarra lett fordítását nézi, abban semmi bi-
 zonyosságot a' Székely Nemzet' Eredete iránt
 nem-talál, mert abból csak a' tettezik-ki, hogy
 a' Székelyek a' Magyaroktól azután származtak,
 minekutánna tudni-illik Magyar Országba,
 vagy-is Pannoniába bé-jöttek. De hogy ezen
 Decretumot Veres Balás hibáson fordította,
 és Debreczenben ki-is nyomtattatta, Heltay
 Gáspár pedig, a' ki ezen hibás fordítást ta-
 paştalván, aztat sokkal helyesebben fordítot-
 ta, és 1571-dik évtendőben Kolosváron ki-is
 nyomtattatta, azon meg-írt Heltay Gáspár'
 fordításából nyilván ki-tettezik, a' melly éo-
 ról-éora így vagyon: „Székelyek kiváltkép-
 „pen való Nemesek a' Scithiabéli Néptől, az ő
 „első Pannoniába bé-jövésekben támadtak, vagy
 „nemzettek, mindenestől fogva külömbb Tör-
 „vénynek, vagy szokásnak örülnek. A' Hadi dol-
 „gokban böltsek, kik Örökséget, és Tisztet Nem-
 „zettségre, és Nemzettségnek Ágazatira régi fo-
 „kások szerint oltanak köztök.,, és így a' Széke-
 lyek-

V-dik Tzikkely.

Ily' képpen tehát egy része a' Magyaroknak, kik (a' mint fellyebb említettett) Székelyeknek neveztetnek, a' magok lakó helyének Erdély Orzága' Napkelet felé való részét, az honnan t: i: legnevezetesebb folyó vizek, úgymint Maros, Olt, kettős Küküllő, és több kisebbek magok eredetét vezik, és a' mely nagyobb részint erdőkkel, és hegyekkel, a' fok ellenség' bé-ütése ellen környül vagyon véve, választották, és mivelhogy a' Magyarok Moldovával, Oláh Orzággal, és Erdéllyel, a' mellyeket (a' mint fellyebb meg-íratott) el-foglalták vala, meg nem elégedvén, tovább Pannoniára, és több Europai Tartományokra-is reá ütöttek, természetes dolog az, hogy a' magok meg-öregedett attyokfiait, betegjeiket, vagyonjokat, és barmaikat, kiváltképpen Átillának halála után, midön t: i:

a' Ma-

lyeknek fellyebb le-írt, és Törvényben-is foglalt Eredetek, nem-haználván az ellen az ellenkező Historicusoknak vélekedései, valójában, és mindenképpen igaz.

a' Magyaroknak szerentséjek hanyatlani kezdett, magokkal nem hordozták, hanem Erdélynek a' most meg-írt Nap-keleti féliben, a' mely erdőkkel és hegyekkel a' természet által, mint annyi kö-falakkal körül vagyon véve, batorságosabb meg-maradások végett, mint egy Táborban, jó és elegendő őrizet alatt hagyták; melly Tartomány ő általok, a' meg-írt okból, *Szék helynek* (Deákul *Sedis locus*) neveztetett; idő jártával pedig ezen két fő, *Szék*, és *hely* öfve vétetvén, és *i* betű hozzá adattatván, az ottan lakó, vagy-is maradott Magyarok *Székhelyinek* hívattattak. Végtére pedig az h. és i. betűk-is a' könnyebb ki-mondás végett (a' mint fáz, meg fáz fozakban történni fokott) el-hagyatván, *Székely*, a' mely Deákul Székelius, vagy-is Siculus (*k*) Németül Zechel, Oláhul pedig Szekuj lett belőlle, és így az-után a' több-

(*k*) Hogy pedig ezen Deák fő *Siculus*, igen régi légyen, ki-tettrzik, mert már 2-dik András Magyar Király által a' Száz Nemzetnek 1224-dik éftendőben adatott Privilegiumban, és még előbb a' Milkoviai Püspökségnek Historiájában 1096-dik éftendőben rólla emlékezet tétetik.

többször meg-nevezett földön meg-ma-
radott Hunnuszok, vagy-is Magyarok, nem
Magyaroknak, hanem Székelyeknek, a'
Tartomány pedig Székely földnek (Si-
culia) hívattak, és máig-is így hívattat-
nak, következendöképpen ezen Nép közt
a' Magyar név tellyességgel el-enyészett.

VI-dik Tzikkely.

Ily' móddal fel-állított Tárfasága
(Republica) a' Székely Nemzetnek, a'
magok Nemzettségekből való Vezéreik,
és Elöl-járóik alatt állandóul meg-ma-
radott egész 553-dik éftendőig, a' melyben
másodszor Scithiából a' Hunnuszok, és A-
varuszok (1) a' Székely Nemzetnek mind
fár-

(1) Sem az Avárusok, sem pedig a' Magyarok,
kik azután idővel újra Scithiából ki-jöttek, a'
magok Székely Attyafiai, kik nekik nyugo-
dalmas állással éltgáltak, és mindenekben
hathatós segítséget nyújtottak, nem-bántot-
ták, és a' magok szabadságokban nem-hábor-
gatták, csak azon okból-is hogy az annyifor
említett Székelyek, a' Haza Historiái érént,
midőn a' Magyarokat Scithiából újra ki-jön-
ni hallották, lép ki-válogatott Sereggel, egész
Orosz Országig elejekbe mentek.

hármozásokra, mind pedig nyelvekre való nézve attyafiai, Kágános nevezetű Vezérek alatt Dáciába ki-jöttek, és ottan a' Gepidákat meg-gyöztén, 's magok' hatalma alá vétén, mind Dáciát, mind pedig Pannoniát el-foglalták. Kik, Kágános Vezéreknék 588-dik éftendőben történt halála után, Pannoniát, és Dáciának némely részét, ugyan a' magok Nemzetekből való Vezérek alatt, egész 803-dik éftendőig, a' melyben őket Nagy Károly Frantzia Országának Királya, a' naga hatalma alá vetette, bírták. Az után pedig a' 9-dik Századnak vége felé, a' kik közzüllök meg-maradtak vala, azon Magyarokkal, a' kik Éjzaki Ásiából ki ütöttek, a' Frantzia járom alól magokat fel-fabadították; ezen éftendőnek tehát folyása alatt a' Székelyek a' Hunnus, 's Avarus attyokfiaival, a' meddig t: i: ezek fterentsésen hadakoztak, öfve kaptsolt atyafiságos Társaságot, és háborúkat tartván, minden fómféd Nemzeteknek, a' kik által az előtt nyomattattak vala, félelmétől fel-fabadítottattak.

VII-dik Tzikkely.

Minekutánna végtére harmadik versben a' fok háboruk által nevezetes, és híres Magyarok, mintegy 210 ezered magokkal 862-dik éftendő táján, Dáciába ki-érkeztek, és ottan az Oláhokat, 's azoknak hadakozó társait meg-törvén, és azon Századnak vége felé Svatoplugot a' Tótok Királyt meg-győzvén, Magyar Országot-is meg-fállották volna, különösen mind a' Magyarok, mind pedig az Erdelyiek a' magok Vezérei által igazgattattak, egész Sz. István Magyarok' első Királyaig, miglen t. i. 1002-dik éftendőben Sz: István, és az ő Onokája Gyula közt, a' ki Erdély Országának Fejedelme vala, a' Kereftény Hitnek gyűlölsége miatt villongás támadván, Erdély Orzága a' Magyar Orzági Koronához nem kaptsóltatott. Így tehát a' Székely Nemzet-is, mely az előtt a' Hazabéli Vezérek által igazgattatott, Sz: István Apostoli Magyar Király, és az ő successorainak hatalma alá adta magát. Zápolya Jánosnak pedig halála után Erdély Orzága Magyar Orzágtól el-válván, a' Székelyek-is

lyek-is azokat a' Fejedelmeket esmérték többnyire magok Ispánnyának (m) a' kik egész Erdély Országát János 'Sigmond Hercegnék halála után kormányozták (n)

MÁS.

(m) Nem mindenik Erdély Orzágnak Vajdája volt a' Székelyeknek Ispánnya-is egyfersmind, a' mint Szegedy a' Tripartialis Törvény 3-dik Részének 4-dik Tzikkellyében írja, és Oláh Miklos-is a' maga Atila nevezetű Historiájának utolsó részében állittya; mert voltak több olyan Erdélyi Vajdák, a' kik egyfersmind Közép Szolnok Vármegyének Fő-Ispánnyai-is voltak, és mind akkor a' Székelyeknek különös Ispánnyok, a' kitől függöttek, volt, a' mint hogy ez azoknak valóságos név-zerént való jegyzésekből-is megmutattathatik.

(n) Apafi Mihály Erdély Orzágnak leg-utolsó Fejedelme, halála után, a' Felséges Austriai Successorok, fél Századnak el-folyása alatt ezen Ispányi Titulussal nem-éltek; hanem idő jártával, midőn Erdély Orzága első Leopóld Magyar Ország' Királlya alá adta magát, ugyan ezen Titulus t. i. Székelyek Ispánnya, az akkori Erdély Orzága Gubernátorára Gróff Bánffy Gyorgyre szállott; de végtére, nevezetesen pedig 1742-dik Eftendőben akkoron uralkodó bódog emlékezetű Mária Thérésia, a' Székelyeknek kérésekre, maga Titulussai közé

M Á S O D I K R É S Z.

A' Székely Nemzetnek külömbbségéről, a' mely három részre, úgy-
mint: Föbbekre Ló-fökre, és
Gyalogokra osztatik.

VIII-dik Tzikkelly.

V Alaminthogy soha sem völt, nem-is lehet valamely Közönséges Társaság állandó, a' melyben minnyájan a' Pólgárok egyenlő hatalommal, és tekintettel éltek, hanem fűkségesképpen Elöljárókból, a' kik az alattavalóikat kormányozzak, és tsekélyebb forsu emberekből, a' kik az Elöljáróknak engedelmeskedgyenek, fokott állani az ilyen Közönséges Társaság; úgy fíntén a' Székely Nemzet-is, noha ugyan minnyájan egyenlő
c 2 szabad-

közzé iktatta, ily' ki-fejezéssel: „Kegyelme-
sen meg engedjük, hogy azon Titulus, mel-
lyel az Erdélyi Fejedelmek, és Bátorí Ist-
ván Lengyel Ország' Királya-is élt, az Er-
dély Orzági Expeditiókban, a' mi több Ki-
rályi Titulussaink közé annak rendiben írat-
tassék. „

szabadsággal bírtak, és máig bírnának, régi időtől-fogva három részre, t. i. *El-sőkre, vagy-is Főbbekre, Ló-főkre*, másképpen *Lóval foglálókra*, és *Gyalogokra* felosztatva vagyon, a' honnan-is minden Privilegialis, és más közönséget illető hiteles Levelekben három rendbéli Székelyeknek irattatnak, és neveztetnek (o) sőt a' hiteles Petséttyén-is a' Nemzetnek ezen Tzim írás olvastatik: *Az három rend-béli Székelyeknek Petséttye.* (p)

IX-dik

(o) Ezen régi osztálya a' Nemzetnek, a' mostani tapasztaláson kívül, az hajdani Levelekből, és a' Nemzetnek régi szokásából, a' mely öfve fedettetvén 1555 -dik éktendőben, az Haza Törvényévé lett, 's az 1562 -dik éktendő-béli Ország-Gyűlésének Végzéséből is világosan ki-tettzik.

(p) Mely fellyebb meg-írt osztállya iránt a' Nemzetnek I-ső Ferdinánd Magyar Ország Királyának Biztossai (Commissariussai) kik 1552--dik éktendőben a' Királyi jövedelemnek meg-vizsgálása végett Erdély Országban küldettek, meg-vizsgálván egyfersmind a' Székely Nemzetnek dolgait-is, ezen hiteles Tudósítást tették ő Felsegének,, A' Székelyek „közönségesen minnyájan Nemesek, és minden adózástól mentek; mindazonáltal három rész-

IX-dik Tzikkely.

Az elsők a' kik *Fő Népnek*, (q) 1751-dik Eftendőtől-fogva pedig igen gyakran *Fő Nemeseknek*-is hivattak, a' más két rendbéli Székelyeknél hatalmasabbak, és gazdagabbak. Ő közüllök az hadakozó Népnek kormányozására Generalisok, Kapitányok, Hadnagyok, és Zászló-tartók, a' Pólgári Tárfaságban pedig Fő-Király-Bírák, Vice Király-Bírák, és Tábla-Bírák választattak.

X-dik

„régre vagynak fel oltva: kik közül az elsők Nemesek, és mintegy Ország Zászlós Urainak tartatnak. A' második rendbeliek az ő nyelveken Ló-fő Székelyeknek nevezetnek, a' kik másképpen Lovasoknak, vagy-is Lovasnépből valóknak hivattatnak; A' harmadik rendbeliek pedig Köznépnek tartatnak, de mindazonáltal ezek-is minnyájan Nemesek.

(q) E' mostani időben a' Főbbek' neve alatt a' Grófok, Bárók, és régibb F. miliákból származott Székelyek-is értetődnek, ezek után pedig az Armálisták, kik közül fogan 1711-dik eftendőtől fogva, adó-fizetés alá huzattak, számaltattak.

X-dik Tzikkely.

A' második rendbéli Székelyek, t. i. a' *Ló-fők*, vagy-is *Lovasok* Hadi kötele-séget viseltek, és az ő hajdoni Öfseik-nek nyomdokát követvén leg-vitézebb Férjfiaknak tartattak; A' kik közül a' Pólgári Hivatalokra-is, úgy mint Tábla-Bíróságra (r) és más Tíztségekre a' Fő Nemesekkel egyetemben érdemekhez ké-pest fokban válaztattak.

XI-dik

(r) Sőt nagyobb fámmal a' *Ló-fők* közül, hogy sem a' Fő Nemesekből a' Székek Táb-la Bíróságára, Álléfforságra hajdon emeltet-tek, és válaztattak, a' mint eztet Udvarhely, és Kereftur Székeknek 1505-dik éftendőben Sz: András Havának 23-dik napján költ Ren-delése eképpen bizonyittya: „ El-végeztük, „és rendeltük, hogy az Udvarhelyi, és Kereft-
 „túri Székekben lakó Atyánkfiainak az elsők
 „közül négy embereket, és ugyan azon Szé-
 „kekben lakó *Ló-fők* közül tizenhármát a' mi
 „Székely országunknak régi bé-vett authoritás-
 „sából, és hatalmából Bíráknak, és igazság' ki-
 „fólgáltatásának véghezvitelére rendeljünk; kik
 „egy summában legyenek tizen-heten, kik minde-
 „nik Székben ez Országban akármely renden va-
 „ló Személlyeknek személlyét és képét viselleyék.

XI-dik Tzikkely.

Az harmadjk Rend-béliek, kik a' Fejedelmek Leveliben gyakrabban *Gyalogoknak*, a' Nemzet bé-vett fokása-zerént pedig *Községnek* (köz-Népnek) és azon okból, hogy mint gyalog Katonák egyenlő zöld és veres ruhát viseltek, *Gyalogoknak* és *Darabontoknak*-is neveztettek, a' más két meg-írt rendbélieknek sokkal nagyobb részt tettek minden időben a' Székely Katonaságnak; kik noha ugyan magok közt közönséges szolgálatoakat, és kötelefségeket-is viseltek, sőt ámbátor azon okból, hogy Ferdinánd, és azután Maximilián Magyar Orzági Királyoknak részekre hajlottak vólt, Száz - Sebesben 1562-dik Eftendőben tartatott Ország-gyűlésének végezéséből, fokban közüllök magok Nemesi szabadságoktól meg-fosztatván, a' Fejedelemnek, és annak Adomány-Levele mellet az Ország' Fő Rendjeinek Jobbágyi szolgálatoakat-is tettek; mindazáltal az ő Nemesi szabadságokban, és Praerogatívájokban semmi hátra maradást nem szenvedtek; mert nem fokára, nevezetessen pedig 1599-dik Eftendőben

a' Fejér-

a' Fejérváron tartatott Ország gyűlése által, a' magok hajdoni Nemesi szabadságokra vizta helyheztek, mely okból *Szabadosoknak*-is gyakorta neveztettek.

XII-dik Tzikkely.

Ily' formán fel-öftva lévén három részre a' Székely Nemzet, Kérdés: Lehetett-é az alsóbb Rendből, a' felsőbb Rendek közé, t: i. a' *Köz rendből* a' *Ló-fők* közé, és ezeknek a' *Fő Rendek*, vagy-is *Fő Nemesek* közé által menni? Lehetett igen-is, és mind békefséges, mind pedig háborus időben, leg-főképpen pedig akkor, midőn háborúk tartattak. Békességben ha valaki a' *Köz-rendbéli*ek, avagy *Ló-fők* közül a' Fejedelemnek háznos, és érdemes szolgálatot tett, igen könnyen fellyebb mehetett, a' mint eztet több rendbéli *Privilegialis* és a' Fejedelemnek *Nemesítő Levelei* nyilván bizonyittyák. Hogy ha pedig mások, a' kik tudniillik teherösebb *Ló-fők* lévén, három, vagy több olyan *Ló-főknek*, kik vagy *Magzatok* nélkül el-haltak, vagy *fégeny* forsok miatt magok örökségeket eladni

adni kényszerítették, Jószágokat magoknak meg-ferzették, az első, vagy-is Fő-rendek közé fámláltattak. Az háboru alkalmatosságával pedig nem csak a' Lófők, hanem a' Köz-rendből valók-is (s) a' kik t. i. az ütközetben az ellenség ellen ditséretesen, és vitézül viaskodtak, 's magokat a' többiektől vitéz tselekedeteik által meg-külömböztették, a' Fő Rendek közé ferentsésen bé-iktattattak.

XIII-dik Tzikkely.

Az ilyen Elömenetelek pedig a' hajdani jó főkás-ferént a' Székely Nemzet' Ispánnyai által, kik gyakorta egy-fersmind Erdély Országának Vajdai-is voltak; lettek meg, kik az illetén Elömenetelekről az érdemeket tett feményeknek semmi levelet nem adtak, hanem azon hatalmokból, a' mellyet a' Magyar

c 5

Orzá-

(s) Hogy a' Köz-Rendbéliek-is a' Főbbek közé egyenesen fámláltattak 's fámláltathattak, és azoknak fáamába bé-iktathattak a' több példák közt bizonyittya az Ilkei Demeter Nemesítő Levele, a' mely ezeket foglalja magában: „ Ilkei Demetert, és ő általa az ő fületett

Orzági Ditsőfséges Királyoktól, nevezetesen pedig, első, vagy-is Corvinus Mátyástól nyertek, a' meg-írt érdemes fémellyeket egyik rendbéli katonáskodó fémellyeknek laistromából, a' másik, vagy-is fellyebb való rendbéli katonának, vagy éppen a' Fő Rendeknek laistromába (†) az Ország' közönséges-Gyűlé-

„letett Fiait az eddig való Gyalog-katonaságból, és Köz rendbéli sorsából, kegyelmesen a' „több kétség 'kívül való, és valóságos Nemeseknek fámába által vittük, bé-iktattuk. Bőjt-más Havának 18-dik. Napján 1651-dik éftendőben. Rákótzai György.,

(†)Miképpen ment véghez elő-menetele a' Székely Nemzetnek, és minémű szabadsággal bírt legyen, I-ső Mátyás Magyar Ország ditsőfséges Királynak parantsolattyából ki-tettzik, mellyet itten kóról-óra leírni tettzett.

Tulajdon Parantsolatja Ő Királyi
Uraságának.

*MI MÁTYÁS, Magyar, Tseh (és a' többi)
Országoknak Királya, Méray Magyar Balás
Erdély Országunk' Vajdájának, a' Székelyek'
Is-*

lései alkalmatosságaival, vagy a' Lustrálaskor által-tétettek, és íratattak. Nem-is adtak

Ispánnyanak eö hívségének, és az ő alatta valóinak a' mi kegyelmünket ajánlyuk. Sajnoson panaszolkodnak mi előttünk a' mi Udvárhely, és Maros Székekből való Lovas, és Gyalog Katonáink, a' kik ezen Táborunkban jelen vagynak; miképpen az ő tulajdon Nemzetekből való Fő Rendek között némelyek bizonyos pénz béli fizetésre őket kényszeríteni próbálnák, és miképpen ez-által az ő három részre osztott Nemzeteket meg-rontani kívánnák. Minthogy pedig a' mi leg-főbb Királyi gondunk, és igyekezetünk a' volna, hogy mindnyájan azok, a' kik a' mi Királyi megmaradásunkat, és elő-menetelünket esközlük, mi töllünk az ő hozzánk való hívségeknek méltó jutalmát vegyék. Annak okáért méltó tekintetben vévén az ok, és az egész Székely Nemzetnek mi hozzánk való nagy hívségét, és hadakozó mindenkori különös kétségét, hívségteknek parantsollyuk ezen Királyi

adtak senkinek Erdély Országának Magyar
Országától való el-választása előtt Primi-
pi-

rályi Parantsolatunk által leg-keményebben, hogy vévén ezen Rendelésünket, azonnal minden halasztás nélkül e' dolgot meg-orvosolják, és kiváltképpen a' mi az elsőt illeti; mint hogy a' mi hív Székellyeink, sem minékünk magunknak, sem pedig mi embereinknek semmi-némű adózással eleitől fogva nem tartoznának, hanem önként való jó akaratyokból a' mi, és más jövőendő-béli Királyok' Lakadalmára, és Szülöttyöknek örvendetes tífteletére, úgy fíntén az ő töllök mi hozzánk, és mi töltünk ő hozzájuk való Követségekre a' magok jövedelmekből igazságos mérték férént (a' mint ezt a' mi más kegyelmes, és már Privilegium formájában nékik ki-adott Levelünkben bőven meg-értethettek) valamit ajánlani kívánnának. Annak okáért minden húzás vonásokat, az egész Nép közt leendő ki-birdetés által el-tilalmazzatok

tok

pilaris, vagy ármális levelet, sőt annak
előtte soha hire, 's neve sem vólt a' Székely

tok, úgy annyira, hogy ha még-is találkoznának némellyek, a' kik ellenkezőt tselekedni méréklenének, mingyárt azonnal, az ö bé-vett fokások szerint, minden jóvaiktól meg-fosztassanak. A' mi illeti a' másodikat, azonnal meg-visgálván átallyában az egész Székely Lovasságot, őket az Öseiktől maradt állapottyok szerint különös Laistromba vegyétek, a' kik az ö maradandó külömbbségek végett Ló-föknek fognak neveztetni. A' Gyalogokat hasonlóan más Laistromban fogjátok jegyzeni, a' mit nem-külömben senki a' Föbök közül betsülétének örökös el-veftése alatt ne mérékfeljen meg-változtatni, és sem ezek, sem pedig a' más Rend-béliek közül senki a' mostani, és jövendő-béli Erdély Országunk' Vajdáinak, és Székelyek' Ispánnjának bírek nélkül fellyebb való rendbe, ha tsak három annyi földel, és Főfággal, a' mennyi egy maga rendin való Katonának

kely Nemzet között; mert az olyan Nemesítő Levélnek meg-írzésére a' Székelyeknek szükségek sem volt, minthogy őket sem a' királyok, sem pedig a' Fejedelmek Nemesebbekké hogy sem magok voltak nem tehették; mindazonáltal Erdélynek Magyar Országától való ferenstelen el-válatása után, az Orzágnak Fejedelmei, kik az állhatatlan ferenstésnek forgásától nagyon féltek, a' Nemesítő Leveleknek módját ki-gondólván, azokat igen-is bőven osztogatták.

HAR.

vagyon, bírni meg nem próbáltatik, fel ne vétessék. Mely ti általatok el-kéfitendő Laistromokat néküink fel-küldeni, és ezen Parantsolatunkat meg-olvasván, a' panaszokló Feleknek vissza adni kötelességteknek lenni esmérjétek. Kültömben sem tselekedvén. Költ Modra' Várát vivó Táborunkban 1473. éftendőben Karátson Havának 9-dik napján Magyar Orzági 16-dik, és Cseh Orzági Királyságunknak 5-dik éftendejében.

(L.S.)

HARMADIK RESZ.

A' Székely Nemzetnek Tisztyéről,
és Köteletségéről.

XIV-dik Tzikkely.

A' Székely Nemzet valaminthogy maga lakó földjét sok fáradsággal, és vérontással vette-meg, úgy fízte azt, a' maga tulajdon Scitha Nemzetétől, távul lévén, és másoktól semmi segedelmet magának nem remélhetvén, ki-mondhatatlan sok izzadással, nyughatatlansággal, és fáradsággal, annyi temérdek sok ellenséges Nemzeteknek közepette, és oly' sok Századok' el-folyása alatt védelmezhetette, és tarthatta-meg; szükség vala tehát, hogy az egész Nemzet, a' mely annyi terheknek el-viselésére, és ellenségeknek ellent-állására magában igen kitsiny vólt, öfve kaptsolt erővel, és igyekezettel a' maga Hazáját védelmezze. Nem-is vólt a' Nemzet közt senki olyan a' ki a' maga Hazájának védelmezésén, és meg-tartásán tellyes erő-

erővel és igyekezettel nem iparkodott volna. Nem tsuda tehát, ha ezen Nemzetnek három részre osztott Férjfiái, a' kik valamint a' fok háboruknak idejében fűlettettek, úgy fűntén azokban-is neveltettek, félre tévén, és a' Fejér-Személyekre hagyván a' magok gazdaságok' folytatását, és földjeiknek mívelését, fűntelen katonáskodtak, és hadi kötelességeket ditséretesen viselték.

XV-dik Tzikkely.

Igy tehát az egész Székely Nemzetnek, a' kik tsak köztök a' Fegyver' viselésre alkalmasok voltak, a' vala kötelességek, és tíftyek, hogy mind azokat, a' mik tsak a' fegyver viselésre, és a' hartzban meg-kivántató kézségre fűkségesek, forgalmatossan meg-tegyék, úgy pedig, hogy

Leg-elsőben. Valahányfőz a' fűkség magával úgy hozná, vagy pedig közönséges Fel-keles parantsóltatnék, mindnyájan, az az, fejenként fegyvert fogván, táborba szállyanak, hagyván mindazonáltal mindenkor magok közül Hazájoknak őrizetére elegendő fegyveres népet.

Má-

Másodszor. 1555-dik éztendőtől fogva, 1597-dik éztendőig ötöd része, azután pedig némely ideig húsfad része a' Nemzetnek fel-kelni, és fegyvert fogni köteleztetett.

Harmadszor: Végtére a' múlt folyó Századnak elejéig az az, 1700-dik éztendőig, az Erdélyi Fejedelmeknek uralkodása alatt, a' föüntelen való viaskodások, és szerentsétlen változások közt, oly' fok féleképpen forgott, és változott a' felkelésnek módgya, hogy aztat ezen tsekély munkátskába le-írni éppen nem lehetne.

XVI-dik Tzikkely.

A' mi illeti a' *Föbbeket*, vagy-is *El-söket*: Valahányfőz a' Ló-Föség, és Gyalogság fejenként fel-kelt, mindannyifőz a' Föbbek is, nem csak fejenként fel-kelni, hanem a' Vagyonokhoz, és Birtokokhoz képest három, négy, és öt jó lovakkal, és fegyverrel fel-készített Lovasait-is magokkal a' táborba vinni

kötelesek voltak; (u) ki-vévén azokat mindazonáltal, a' kik Székbeli Hivatalokat, úgy mint Fő és V. Király Bíróságot, vagy más ehez hasonló Hivatalokat viselvén, a'vagy a' Nemzetnek Törvénye, és szokása-zerént valamely követtségben lévén, meg-gátoltattak. (x)

XVII-dik

(u) Ezen Főbbek' fel-kelese' módját az 1562-dik éftendőben Segesváron hozott Törvényeknek 3-dik Tzikkelye ekképpen írja-le: „A' Fő „Népek-is az ő Rendjek' és állapotjoknak mi- „vólta-zerént, ki három loval, ki negygyel, „ki öttel legyenek kézen jó zerrel, kiknek Mi „éftendő alatt egy egy lóra nyóltz-nyóltz fo- „rintot adatunk, mikor pedig Országunk' zük- „sége kívánnya, és zólgálatban léznek, két- „két forint Hó-pénzt adatunk nekik.”

(x) Ugyan a' Főbbek az el-múlt Században, a' különös háborukban fel-kelni nem akarván, a' Ló-fők, és Gyalogok által, ő ellenek a' Fejedelem előtt panasz is tétetett, mely dolognak meg-vi'sgálására 1670-dik éftendőben Fejérváron tartatott Ország-Gyűléséből biztos zeméllyek, vagy-is Commissariusok-is rendeltettek, nevezetesen Béli Pál, Haller Pál, és Nagy Tamás Tanácsos Urak.

XVII-dik Tzikkely.

A' *Ló-Fők*, vagy-is Primipilusok lovakon, és fegyveresen a' Táborban jelentek-meg. (y) az utóbbi időkben mindazon-által minthogy a' Gyalogok' száma,

d 2

azon

(y) Illyen kötelekségek a' *Ló-fők*nek nem tsak a' több rendbéli nekik adatott Privilegiumokból, hanem a' fellyebb elől hozott 1562-dik eöstendőbéli Ország Törvényeinek 3-dik Tzikkelyéből-is nyilván ki-tettzik, a' melyben ezek foglaltatnak: „Ök-is t. i. a' *Ló-fők*, Lovakkal, Pántzéllal, Sisakkal, Pai's'sal, Kopjakkal hadakozó móddal kézen légyenek mindenkor, úgy hogy minden *Ló-fő* az ő *Ló-Főségéről* a' Parantsolatunkra, és Országunk' fűkségére valamikor kellerendőnek egy egy *Lóval* indulhasanak, kik egy Hólnapon az ő tulajdon költségeken éllyenek, az-után mi nékik minden hóra (hólnapra) segítségül egy egy forintot adunk „Ugy nem-külömben az el-fegényedett, és lóval nem éölgálható *Ló-főkről* így éöll az 1620-dik eöstendőbéli Ország Törvényének 24-dik Tzikkellye: „Ugyan a' Székely atyánkfiai régi szabadságoknak esmérvén lenni, hogy a' mikor a' vitezlő Rend meg-fogyatkozott, s lovok nem volt, a' gyalog *Ló-Fők* közt éölgáltak, és idővel megépül-

azon okból, hogy fokban közüllök érde-
mekre való-nézve, a' fellyebb való Ren-
dek közé által tétettek, nagyon meg-
kevesedett vala, a' Gyalogok közt-is, úgy
hozván az idő, és szükség magával, ka-
tonáskodni tartoztak, melly okra való-
nézve Ló-Fő Gyalogoknak neveztettek.

XVIII-dik Tzikkely.

A' fellyebb elő fámlált kötelessége-
ken kívül, a' tsekélyebb tehetségű Ló-
Fők, úgy fíntén az Egyházi Nemesek,
és Armalisták-is, a' kik a' Főbb és Ló-
Fő Rendek közt fámláltatnak, a' más
köz-rendbéli kötelességeket-is, t. i. a' Fa-
lusi Bírótságot, és Pólgárságot, az olyan
Falukban, melyekben a' köz-rendbéli ke-
vesen voltak, viselték, sőt rabokat ki-
sérni, és az olyan Főbbeknek, kik az
Ország'

„épülvén, vizont szabadságokban állott helyek-
be való vizfa állások némely Székekben pedig,
„nevezetesen Csíkban a' Hámorosok, és Örállók
„közé álván, ha mikor zárló alá vizfa akar-
„nának menni, és a' Hámoros Tíft, és
„Harmintzados meg-nem engedik, azért bo-
„tsáttatásnak vizfa, és a' Zárló alá vétessenek
„olyanok-is.

Ország' Gyűlésére mentek, Napi fázmo-
kat-is fizetni tartoztak. (z).

XIX-dik Tzikkely.

A' *Köz-Rend*, vagy másképen *Köz-Nép*, a' kikből t: i. a' Nemzeti Gyalog
Katonaság állott, és mái napig-is áll, a'
hadi kötelességen kívül, más köz terhe-
ket-is, azon okból főképpen, hogy ő
köztök terhet viselő Paraftság, kívált-
képpen a' régibb időkben, vagy éppen
nem vólt, vagy ha vólt-is igen kevés vólt,
viselt. Ugyan azért mind útakat tsinál-
ni, mind mezei veteménnyeket forra öriz-
ni, mind a' katonaság' Bagazfiáit horda-
ni, mind pedig Falusi Biróságot viselni
foktak: sőt Erdély Országának Magyar
Orzágtúl való el-válása után a' Haza Fe-
jedelmeinek idejekben, ha nem állandó-
képpen-is, gyakran az időnek mostoha-
sága miatt Adót-is fizettek. Ezeknek-is
mindazonáltal leg-főbb kötelességek a'
Katonaság, és Hadi dolog vala; vigyáz-
d 3 tak-is

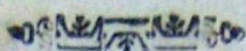
(z) Bizonyittyák ezt a' *Compilata Constituti-
ók 3-dik Réfje 4-dik Titulussának első és 3-dik
Tzikkellyei*, és több Hazabéli Törvények.

tak-is a' Fejedelmek fozgalmatosan arra, hogy az ő fámok a' Hazának kárával ne kissebbedjék. (j)

XX-dik Tzikkely.

Különös fókása volt a' Székely Nemzetnek ember emlékezetétől fogva az, hogy mivel Nemzeti Szabadsága fzerént, fen-

(j) Meg-volt tiltva régen, hogy senki a' Székely köz-nép közül magát Jobbágyságra ne adja, avagy ha valaki közüllök magát a' Katonaság alól ki-húzván, önként jobbágy-nak le-kötelezte-is, az Ezeredes Kapitány által az alól fel-fabadittassék, és ha másodszor is azt tselekedni mérézflette, halállal büntettség. A' melyről így fáll az 1608-dik eftendőbéli törvény: „Jelenti Nagyságod, „hogy a' Székelység közül fokban magokat az „Ország' főlgalattyától meg-vonván, fabad a- „karattyok fzerént magokat jobbágygyá tették; „mely miatt a' közönséges dölgekban fogyat- „kozás esik: Tettzett azért hogy Generális „Urammal circaltassa-meg, és a' hól a'féle ta- „lálkozik, foglalja ki az Ura kezéből, és resti- „tuállya priori statui: ha pedig másodszor-is meg „probállya hogy ismét Jobbágyságra adja ma- „gát, halállal büntettség-meg.”

fenkinek semmi adózással (v) nem tar-
d 4 to-

(v) Ezen Törvényes, és hajdani szabadságát a' Székely Nemzetnek bizonyították Első Mátyás Királynak az Erdély Ország' Vajdájához Méray Magyar Balá'shoz 1473-dik éftendőben küldött tulajdon parantsolattya. Erdély Orzágnak 1599-dik éftendőben hozott Törvényeinek 4-dik Tzikkellye.—Oláh Miklós Ežtergomi Érsek a' maga Atila nevezetű Historiájának 18-dik Réfében, a' hól így ír:

„A' Székelység sem a' Királynak, sem másnak
„semmi Adót nem fizet, ki-vévén, hogy ha,
„a' Király, vagy koronáztatik, vagy házaso-
„dik, vagy pedig a' Királyné Férfi Magzatot
„fűl, fejenként a' hatodik ökröt a' Királynak
„adják „ Bonfinius Antal nem különben Hi-
„storicus a' Magyar Orzági Királyokról írt el-
„ső Könyvében, a' melyben azt jegyzi-fel:
„A' Székely Nemzet, a' mely valóságosan a'
„Scitháktól véfi eredetét, semmit a' Királynak
„nem fizet, hanem némelykor házanként egy
„ökröt, de azt sem parantsolás-ferént, hanem
„különös jelentés és kérelem mellett, úgy hoz-
„ván az Ország' fűksége magával, a' Király-
„nak ad. „

tozott, a' Ló Fök, és Gyalogok, vagy-is Köz-nép, elsőben midön a' Király megkoronáztatott; másodszor, midön a' Király meg-házasodott; harmadszor, midön a' Királyné első Férjfi magzatot szült, minden hatodik, nagyobb és jó Ökreiket a' Királynak adják, és ezen Adomány Ökör-sütésnek neveztetett, a' végből, hogy az olyan Ökrökre azonnal a' Királyi bélyeg süttetett. (a)

NE-

(a) Kérdés támadhat itten arról, hogy noha ugyan a' Nemes Székely Nemzet a' maga hajdoni szabadsága, és törvénye-zerént, minden Adó-fizetéstől, és más akármely tartozásoktól ment volna, mindazonáltal mivel eleitől-fogva, a' Gyalogok és Köz-rendenvalók, és némely helységben a' kisebb, vagy tsekélyebb tehetségű Ló-fők-is magok közt a' közönséges, és fellyebb meg-nevezett terheket viselték, sőt az Erdélyi Fejedelmek alatt, Erdélynek Magyar Orzágtól való elválása után, gyakran a' mostoha idők, és környülálások úgy hozván magokkal, adót-is fizettek volna —; meg-maradtott-e ezen Nemzet az ő régi szabadságában, és Praerogatívájában, vagy sem? Meg-maradt igen-is, a' mint azt, a' következő okok bizonyítják:

I-Eör.

NEGYEDIK RÉSZ.

A' Székely Nemzetnek Jussairól, Szabadságiról, és Privilegiumiról.

XXI-dik Tzikkely.

MInthogy a' Székely Nemzet légyen az, a' mely a' maga lakó földjét fegyver-

I-ör. Mert noha főképpen a' köz-nép a' Székely Köz-társaságnak kezdetétől fogva magok közt a' közönséges terhet viselte; még-is első Mátyás Magyar Országnek Koronás Királya, maga tulajdon 1473-dik éftendőben költ Parantsolattyában kegyelmesen meg-esmérte, hogy a' Székely Nemzet sem az ő Királyának, sem pedig az ő embereinek, és alattta valóinak semmi adózással nem tartozik.

II-ör. Mert 2-dik László Magyar Ország' Királya alatt 1514-dik éftendőben az Ország' régi bé vett fokásiból öfve fedett, és Királyi hatalommal meg-erőfített Tripartialis Tör-

verrel, fok vér ontással, és oly' régen,
 hogy mind Magyar Orzágnál, 's annak
 ditső-

Törvény' 3-dik Részének 4-dik Tzikkellye-is
 (a' mely fellyebb a' 4-dik Tzikkelyben fő-
 rul-főra le-íratott) bizonyossá téfi az egész
 Székely Nemzetnek valóságos, és kérdést
 nem fenvedő Nemesi Szabadságát.

III-for. Mert jóllehet az Erdélyi Fejedelmek
 alatt, sőt azután-is, ha nem állandóképpen,
 de gyakorta Adót-is fizetett a' Köz-nép; mind-
 azonáltal első Leopóld ugyan Magyar Or-
 zágnak böldeg emlékezetű Királya, minek-
 utánna Erdély Orzága ő Felsége hatalma a-
 lá vífza adta volna magát, az Orzágnak
 1691-dik eűtendőben adott kegyelmes Kötés-
 Levelében (Diplomájában) nevezetesen a'
 14-dik Tzikkelyben ily' ki-fejezéssel esméri,
 és erőfíti meg kegyesen a' Nemzetnek Őfi
 Szabadságát: „A' Székely Nemzet, mint
 „leg-vitézebb hadakozó Nép, valamint azelőtt
 „semmi adózással, katona tartással, dézmá-
 „val, és más akármely néven nevezendő fize-
 „tésekkel, a' maga Jószágára-való-nézve, mellyet
 „a' fel-kelésnek terhe alatt bír, senkinek nem
 tar-

dotsőséges Királyaínál, mind pedig az Erdély Orzági Fejedelemségnél, és annak

„tartozott; úgy éíntén ezután-is minden adó-
„zástól ment légyen; de az Orzágot maga köl-
„tségin védelmezni köteleztetik.

IV-*for.* Mely fentséges Diplomáját Első Leopóld Királynak, minden Successorai, ugy mint Első Jo'sef, Hatodik Károly, Mária Thérésia, Második Leopóld, és mostan dotsőségesen uralkodó Második Ferentz Felséges Királyok-is kegyesen meg-erősítették, confirmálták.

V-*ör.* Mert az Ország-Gyülése-is mely 1555-*dik* éftendőben Fejérváron tartatott nyilvánóságossá tézi a' sokszor meg nevezett Nemzetnek kétség kívül való Szabadságát, midőn ily' végezést tett: „A' Szekely Nem-
„zet az ő régi Szabadságában minden sérelem
„nélkül meg-tartassék, és tsak a' Zsellérek,
„Szólgák, és más ezekhez hasonlók a' Porták
„záamába vétessenek.

VI-*for.* Mert az Erdélyi Fő-Igazgató Tanáts-is (Gubernium) 1758-*dik* éftendőben Janu-

nak Fejedelmeinél régibb légyen, foglalta-el, és azon el-foglalt Tartományt
(jó

Januáriusnak 26-dik napján költ Decretumában így ír a' Nemzetnek eredet-zerént való Szabadságáról és Nemességéről: „Tudni való dolog az, hogy a' Székely Szabadság, fok Saeculumokat fok Királyok' és Fejedelmek' idejét, Adományait felyül haladó, nem valamely zemély-zerént költ Levél, hanem az egész Székelységet illető közönséges Indultummal stabilitáltatott régi szabadság, és természet-zerént való Nemesség.

VII-ker. Mett a' Székelységnek 1662-dik ezentendőbeli leg-első pénzbéli fizetése, a' Nemzetnek önként való jó-akarattyából történt, a' mely nem Adó-fizetésnek, hanem valójában segítségnek (subsidiumnak) lenni állítatik, mely-béli végezése az Orzágnak ezeket foglallya magában: „A' Székelységet Nagyságod' Biztossa, (Commissarius) által, találtassa-meg Udvarhelyt, holott ő nékiek, „Közönséges Gyűlések lézen Sz. György Nap előtt való Hétfőn, hogy az Unionak tartása-zerént, az Ország' több részeit meg-fánván a' kik

(jó rend-tartásokat szabván, mindjárt előre-is magok közt, hogy az által dízesen,

„ a' kik ebben a' tereh-viselésben egygyet értenek, ők-is e'béli segítségüket meg-ne vonnyák.

VIII. *for.* Mert minekutánna idő jártával a' Nemzet tapasztalta volna, hogy ezen fellyebb említett önként való, és szabad akaratból fázarmazott segítség' adása némelyek által mintegy tartozó kötelességül vétetvén, rozz következéseket huzzon maga után, azonnal 1696-dik és 1701-dik éftendőkben tartatott Ország-Gyűléseiben az iránt való Törvényes Ellenmondását (Protestatióját) fel-adta, és azt azután való időkben-is maga törvényes Jussának, és Szabadságának fel-tartására több ízben-is megújította.

IX. *fer.* Mert Erdély Országának ezen leg-rossabb környül-állásaiban, nem tsak a' Székelyek, hanem még a' Partiumban, vagy is Nemes Magyar Országhoz tartozandó Vármegyék-béli Nemesek-is (a' mint ezt a' Compillata Constitutiók 5-dik Réfénének 33-dik és 35-dik Edictumai bizonyittyák) Jószágoknak, sőt Nemességeknék el-veztése alatt-is adózni kén-

sen, és hasznosan a' magok Köz-társaságok kormányoztathatnék:) fok gondolk-

kényszerítették: „Ha ki a' Nemesség közül „a' kéntelenségből reá vetett summát meg-nem „adhatná, vagy meg-adni nem akarná, adgya- „meg más érette, 's azt a' Józágót, a' melytől „az Adót meg-nem adta, foglalja-el, és bírja zá- „logúl, miglen pénze a' Debitor által le-nem té- „tetik, Az 35-dik Edictum pedig ezt foglalja „magában: A' Partium-béli Atyáncfiai jelentik: „hogy a' Békés Vármegyei Nemesek nem akar- „nak fizetni a' töllünk Országúl fel-vetett rend- „kívül való Adózásokban; Végeztetett azért: „hogy ha az illyen Országúl fel vetett Summá- „ba nem contribuálnának, Nemességektől kell „meg-válnick.

X-fer. Mert noha nem tsak Erdélyben, ha- nem Magyar Országban-is az 1647-dik 26-dik; 1649-dik 17-dik; és 1723-dik ezentendő-béli 6-dik Articulusoknak bizonyosága-zerént, az Ármálisták a' Vármegyék által taxáltatván, a' szükséghez ké- pest, minden ezentendőben bizonyos summát, az úgy nevezett Domestica Cassába fizetnek; és a' kik más Földes Uraknak földjökön lak- nak

kodással, és terhes vigyázással védelmez-
 te, és tartotta meg; végtére pedig mind
 ma-

nak, és élnek, mind Dézmát, mind füst-pénzt
 földes Uraiknak adnak, mind pedig fekekerek-
 kel, és kézi munkával azoknak éolgálatot tes-
 nek; mindazonáltal a' több Főbb, és közép-
 rendbéli Nemesekkel egyenlő Nemesi szabadsá-
 ggal, és Praerogativával minden kétség ki-
 vül élnek; hogy pedig a' Fő Székelyek, a'
 Vármegyékben lakó Főbb Nemesekkel, az
 Egyháziak, az Egyházi Nemesekkel, és a' Köz-
 Nép, vagy-is Gyalog Székelyek, a' Várme-
 gyebéli Armálistákkal egyenlő Rangban légye-
 nek; az Erdélyi Fő-igazgató Tanátsnak 1755-dik
 éftendőben Felséges Királyné bődög emléke-
 zetü Mária Therefiához lelt Fel-adásának ere-
 jével bizonyittatik, a' mely fő-urul-fő-óra ezt fog-
 lalja magában: „A' Jószágos Székely Neme-
 „sek, a' Vármegyék-béli birtokos Nemesekkel,
 „az Egyházi Nemes Személyek, az egyházi Ne-
 „mesekkel, a' több Privilegiatus Székelyek, a'
 „Vármegyékben lakó Armálista Nemesekkel e-
 „gyenlők.

XI-fer- De leg-hathatósabban erősttetnek
 mind

magát, mind a' maga tulajdon földjét önként a' Királyok, és Fejedelmek hatalma alá adta; nem ok nélkül bizonyára

mind ezek azzal, hogy valamint néhai boldog emlékezetű 2-dik Leopold Király és Fejedeleme 1791-dik esztendőben költ, és Erdély Orfága Köz-Gyűléséhez adott Királyi Felteleinek (Propositioninak) 7-dik Tzikkellyében kegyesen kívánta, hogy az Egyházi Nemesek, és Armálisták, kik a' több és Főbb Nemesekkel egyenlő szabadsággal, és Praerogatívával bírnak, az Adó-fizetéstől fel-fabadíttassanak. Ugy éintén mostan ditsősségesen Uralkodó 2-dik Ferentz Kegyes Királyunk-is aztat kívánván, a' Székely Katonaságra való-nézve, azt véghez-is vitte, minthogy őket 1802-dik esztendőben költ kegyes parantsolattya által, nem csak az Adózás' terhétől fel-fabadítani, hanem még azt-is, a' mit némelyek előre fizettek volt, nékik vissza fizertetni kegyesen méltóztatott; mely kegyességiért ő Felségét nem csak a' Székely Nemzet, de egész Erdély Orfága-is örökösen álgya, és áldani fogja. Valóságos tehát és bizonyos, hogy a' Székely Nemzet, mind

ra fok munkálkodásai, és véres veritékei után különös Jussokkal, és szabadsággal bír; de főképpen hajdon a' Magyar Ország Királyoknak ditsőséges Uralkodások alatt élt vala.

XXII-dik Tzikkely.

A' három Rend-béli Székelyeknek Közöséges Jutalmok, melyet tulajdon magok Vitézségek által szerzettek, és nem más valaktól nyertek, az tehát: hogy ők mindnyájan a' leg-nagyobbtól fogva, a' leg-kissebbikig valóságos igaz *fületett és Privilegiatus Nemesek* legyenek, és olyanoknak esmérteszenek; következőképpen mind azon Törvényekkel, Szabadságokkal, és Praerogatívákkal, a' mellyekkel a' Magyar, és Erdély Ország kiűl való valóságos Nemesek élnek, méltóképpen bírnak. (b)

e

XXIII

e' mái napig-is, a' maga hajdani Nemesi Szabadságában, és Praerogatívájában, a' fok viszonyosságok után-is, áthatatosan meg maradott legyen.

(b) A' Magyar Ország, és Erdélyi Nemesekről

Éőlla.

XXIII-dik Tzikkely

A' Székelyeknek különös Praerogatívái Szemelyekre nézve.

Első. Hogy minekelőtte Törvénybe idéztesse, és Törvényesen elmarasztassanak, Szemelyekben senki által meg-

nem

Éollanak leg-főképpen 2-dik András Király' 1-ső Decretumának 2-dik Tzikkellye, és a' Tripartialis Törvény' 1-ső Rézének 9-dik Titulussa. A' Székely Nemzetről pedig, ugyan a' már többször elő-hozott Tripartialis Törvény' 3-dik Rézének 4-dik Titulussa, és az Aprob. Constit. 3-dik Rézének 76-dik Tzikkellye. Ezekhez-képest Oláh Miklós a' maga *Atila* nevezetű Historiájának 17-dik Rézében ezeket írja, ugyan a' Székely Nemzetről: „Mindnyájan Nemese-
 „nek tartják magokat, mint a' Hunnuso-
 „nak valóságos maradéki. Nem-is ok nélkül él-
 „nek azon Praerogatívával, minthogy magok közt
 „senkit egyik a' másiknál Nemesebbnek nem es-
 „mérnek, és a' leg-kisebb köztök olyan szabad-
 „sággal él, mint a' leg-nagyobb.

nem tartóztathatnak, el-nem fogattathatnak (c)

XXIV-dik Tzikkely.

Másodszor. Hogy senki a' Székelyek közül, a' Vajda, vagy Nemzet' Ispánnya (e' mostani időben a' Királyi Tábla') eleibe parantsolat által nem idéztethetik, hanem ki-ki a' maga személyét illető Széken kerestessék, és ítéltessék-meg, és úgy azután vitetethetik fellyebb való Bíró eleibe az ügye. (d)

XXV-dik Tzikkely.

Harmadszor. Mindennemű Pólgári,
e 2 és

(c) Ki-vévén ha valaki közüllök halált érdemlő bünt, tudniillik: fántéándékkal való gyilkosságot, gyújtogatást, túlvajságot, és erőszakos házasság-törést el-követne, és a' követett gonofságnak helylén el-fogattatnék.

„(d) Parantsolattal senkit se hihassanak se „Vajda, sem Ispány Urak' eleibe, hanem kit- „kit Széken keressenek előbbör, és a' ki meg- „nem igazúl, az Kérdőjével mehessen-el Or- „szág' Törvénye-zerént.„ Ezek a' szokás-béli Tör- vény' 6-dik Tzikkellyének szavai.

és Hadi Tíztségek (e) valóságos, és gyökeres Székelyeknek, és nem idegeneknek adattafsanak (f)

XXVI.

(e) Ezen Jussa a' Székelyeknek, a' közelebb el-múlt Századokban annyiban fenvedett változást, hogy a' Hadi Tíztségekre Generálisokat, és Kapitányokat, fűletett, és valóságos Székelyekből maga nevezett a' Fejedelem. A' Pólgári Tízteket pedig, úgymint Fő, és Vice Király Birákat a' Nemzet választott magának. Bizonyitryák ezt az Aprobatá 2-dik Réfje Első Titulussának 5-dik, 6-dik, és 7-dik Tzikkellyei, és a' Compilata Constitutio 2-dik Réfje Első Titulussának 1-ső 2-dik, és 5-dik Tzikkellyei

(f) Sőt a' Nemzetnek ezen most elő-hozott Jussát, Nagy Ditsősségű Első Leopóld Magyar Ország Király-is ezen módon, maga Diplomájának 5-dik Tzikkellyében 1691-dik éftendőben, Karátsony Havának 4-dik napján erősítette meg: „Mindenekben, akár a' köz-
„jót t: i: akár az Igazság' ki-főlgáltatását, akár
„pedig a' Gazdaságot illető dolgokban, Ma-
„gyar, Székely, és Száz Nemzetekből való va-
„lóságos Hazafiak által, minden Vallás-béli kü-
„lömbség nélkül kormányoztatni fognak, és
„senki külső Nemzetből való Személy a' Hiva-
„talokban, és Tíztségeiben valahánykor ezek ü-
„ressek lesznek, elejekben nem tétetik: ki-vé-
ven

XXVI-dik Tzikkely.

Negyedker. Hogy a' Hadakozó Székelyek-is, valamint fíntén az Erdély Országai más két rend-béli Nemzetek, nem különben hanemha a' Haza' védelmezése kívánnya, külső Tartományokra magok Országából tartoznak ki-menni (g)

XXVII-dik Tzikkely.

Noha ugyan az elől fámlyált, és más több Jutkokkal, és Szabadságokkal a' Székely Nemzet az ő fok rendbéli jeles tselekedetiért jutalmaztatott légyen meg: tsudálkozásra méltó dolog mindazonáltal, hogy a' Nemes Magyar Nemzetnek

e 3

Díja

„vén egyedül azt, ha valaki a' Mi, és az Ök „meg-egyezett akaratunkból, a' Mi ajánlásunk „mellett, a' Hazafiak közé bé-vétetni fog.

(g) Nemkülömben ezen Szabadságban-is a' Székely Nemzet, annyiszor meg-nevezett boldog emlékezetű Első Nagy Leopold kegyes Király által, ugyan a' fokszor elő-hozott Kegyelmes Diplomájának 15-dik Tzikkellyében ezen fávakkal erőfíttetett meg: „Meg-egyezik abban-is vizontag Ő Felsége kegyel-

Díja 200. a' Székelyeké pedig tsak 25. Magyar forintokat tézen. (b)

XXVIII-dik Tzikkely.

A' Székely Nemzetnek Pólgári Törvényes, és Gazdaságbéli Dólgait, és ügyeit illető Jussai ezek főképpen.

Első. Hogy a' Székely Ember, ha fíntén a' Fejedelemhez való hitetlenségéért a' Fejit el vesztí-is, az Örökséget el nem vesztí, hanem az a' Successorira, és Testvéreire marad. (i)

XXIX-dik

„gyelmesen, hogy a' Székely Katonaság Erdély „Országából ki-ne vitessék külömben, hanem „ha a' Hazának védelmezése, és a' fűkség úgy hozná magával.

(b) Ezen Díj' külömbbségének nem más az oka, hanem minthogy a' Székely Nemzetnek eleitől-fogva mindenkor jussa vólt maga közt hasznos Törvényeket hozni, ebben-is tulajdon Nemzete' mivóltához magát alkalmaztatni kívánta.

(i) Bizonyíttyák ezt a' Tripartialis 3-dik Résznek 4-dik, és ugyan a' fűkás-béli Törvénynek 30-dik Tzikkellyei. „A' Székely ember a' ma-

XXIX-dik Tzikkely.

Másodszor. A' Székely Örökség, vagy-is Jószág tsak egyedül a' Fiakat illeti, a' Léányok pedig az Attyok' Javai-ból tsupán tsak tíztefésségesen ki-házásztatnak; hogy ha mindazonáltal valaki közüllök Férfi Magzat nélkül meg-halálozván, tsak Léány Magzatokat hágy maga után, annak minden Javai a' Léányira háromlanak, és az ilyen Léányok *Fiu Léányoknak* neveztetnek (k)

XXX-dik Tzikkely.

Harmadszor. A' Királyi Jusnak, melynek erejével a' Mag nélkül meg-hólt, és a' hitetlenségbe esett Személyeknek Javai a' Fel-

e 4

ség-

„a' maga örökségét semmiképpen el-nem vesztetheti, ha fejét hitetlenségért el-vesztené-is, hanem „az Attyafaira marad.” Ezen Törvény mindazonáltal a' Szász Sebesben tartatott 1562-dik ezentendőbéli Ország Gyűlése által el töröltetett, de 1599-ben megint helyre állittatott.

(k) Ezen Jusnak fundamentuma a' Fegyverviselés; mert a' Férfiak, és nem az Azzo-nyi

ségre háromlani foztak, a' Székelyek' örökségiben, és javaiban helye nintsen, (1) ha tsak azt valaki önként a' maga jószágába bé-nem hozta; mert a' mag nélkül ki-halt Székelyeknek Javai az Atyafiakra, vagy ha azok nintsenek, a' fóm-fédjaira háromlanak. (m)

XXXI-dik

nyi Nem, fegyverrel nyerték, és tartották-meg a' Székely földet,

(1) Ezen Jussát a' Székely Nemzetnek az Aprobata Constitutio 3^{-dik} Részének 76^{-dik}, és az 1571^{-dik} éltendő-béli Torvénynek 25^{-dik} Tzikkellyei bizonyittyák.

(m) Hogy a' Mag nélkül el-halt Székelyeknek Javai, a' Nemzetnek hajdoni szabadsága ellen, a' Fiscusra, vagy-is Fejedelemre ne háromóljanak, Első Rákotzy György Fejedelem 1636^{-dik} Éltendőben maga különös Privilegiuma által meg-erősítette, a' mely ekképpen következik:

*MI RAKOTZI GYÖRGY Isten Kegyelmeből Erdély Országának Fejedelme, Magyar Ország részeinek Ura, és a' Székely Nemzetnek Ispánnya 's a' t. adjuk tudtára mindeneknek a' kiknek illik: hogy mivel a'
leg-*

XXXI-dik Tzikkely.

Hogy a' Székely Nemzet mint Hadi Emberek, II-dik Ferdinand Királyi Commis-

leg-közelebb el-múlt eftenőben, Pünkösdi Havában Fejér-Váron tartott Ország-Gyűlésében, néhai Ts. Hídvégi Mikó Ferentz Tanácsosunk, Kamarásunk, és Csík Gyergyó, és Kákon Székeinknek Fő Kapitannya, és Értsey Toldalagi Mihály nem-külömben Tanácsosunk, és Maros-Széknek Fő Kapitánnya, a' mi hív, és Mi-előttiünk kedves három rendbéli, t. i. Főbb, Ló-Fő, és Gyalog Székelyeinknek, a' kik akárbol Erdély Országában, de főképpen a' két Székely Székekben laknak, neveken, és semélyekben, az ő leg-régibb szabadságoknak vissza állítására minket alázatosan kértek volna; Tovább pedig a' leg-közelebb tartott ugyan azon egész Székely Nemzetnek Mustrája alkalmatosságával; most pedig midőn Aranyos Székben azon Nemzetnek Mustráját

mifsariussainak bizonyítása, Első Mátyás
Ma-

tovább-is folytatnók, némely Hiveink az e-
gész Székely Nemzetnek nevében hasonló
módon Mi előttünk esedeztek volna, kegyel-
mesen őket meg-halgatván, egyrés mind pe-
dig meg-gondolván, és kívűnkben forgat-
ván a' Királyoknak, és Fejedelmeknek az
ő hív Jobbágyaihoz viseltető Kegyessége-
ket, és adakozásokat, úgy ellenben a' Job-
bágyoknak az ő Fejedelmekhez való ditsé-
retes hívéseket, és egyenességeket, 's on-
nat fármazó hív főlgálatttyoknak, és há-
ládatosságoknak kékségét, mellyek által
mintegy meg-öldhatatlan kötelekkel annyi-
ra öfkve kaptsoltnak, hogy egyik a' má-
sikot külni, táplálni, nagyobbítani, és
meg tartani láttzattassanak. Hogy tehát
a' mi réküinkről inkább, és elsőben a'
Mi kegyességünket, a' Mi hív Székellyeink
tapasztalják, hogy sem ök a' magok hív
főlgálatttyokat Mi mellettünk tegyék, bi-
zonyoson tudva lévén mi előttünk külö-
ben-is

Magyar Orzági Királynak Privilegiuma, és

ben-is, mely hívséggel, kézséggel és nem kisebb katonaság-béli vitézséggel a' Mi előttünk uralkodott böldeg emlékezetű Fejedelmeknek szolgáltak, és Mi hozzánk-is, a' Mi uralkodásunknak, a' mely Minékiünk az Egektől adatott, kezdetétől fogva, minden leg-hivebb Jobbágyot illető, és Hazáját keretű Pólgártól meg-kivántató kötelességeket forgalmatoson, és ditséretesen megtették; Mi-is leg-nagyobb reménységgel tápláltatunk a' mi egész hív Székely Nemzetünk iránt, hogy valamint Mi ü hozzájuk való kegyes indulatunkat meg-mutatjuk, ök-is víkontag a' magok bajdoni, és Öseiktől vett hadakazó erejeknek ditséretével hozzánk való hívségeket meg-bizonyítani el-nem mulattyák; mind azon kötelességeket, a' mellyek egy jó erköltsű vitéz, és hív Nemzettől meg-kivántatnak, minden Mi ellenünk, és édes Hazánk ellen tusakodó ellenségeink ellen forgalmatoson megté-

és Első Nagy Leopóld, ugyan Magyar
Ország' ditsőséges Királynak és Romai
Csá-

*tefik, és mind Mi hozzánk, mind pedig a'
mi utánunk következő Erdély Országá
törvényes Fejedelmeihez különös áthatatos-
sággal, és hívséggel viseltetni fognak. Mely
okokra, és általok tollunk kívánt kegyessé-
günknek világos és örökös bizonyására va-
ló nézve, az egész Székely Nemzetnek, és az
ők mind két ágon lévő maradványoknak azt a'
Szabadságot, és Praerogativát, ezen tulaj-
don Privilegiumunknak erejével, kegyesen
adjuk, engedjük, és ajándékozzuk: Hogy ha-
valaki közülök ezen-túl mag nélkül meg-
halna, soha, és semmi időben annak öröksé-
gét, sem a' Mi részünkre, sem pedig a' Mi
utánunk törvényesen uralkodó Erdély Or-
szágí Fejedelmeknek részekre Fiscussaink el-
ne foglalhassák, hanem az olyan mag nél-
kül el-balt Személyeknek Jáfága és örök-
sége, a' Nemzet leg-régibb fokása-ferént,
az ő Nemzete béli személyekre, t. i. som-
féd-*

Császárnak, Erdély Országának kegyesen ad-
dott Kötés-Levele' 14^{-dik} Tzikkelye fe-
rént

*fédjaira, és azoknak mind két ágon lévő Ma-
radékokra fáljon, és maradjon. A' mint-is
hogy a' feljebb meg-nevezett Székely Nem-
zetnek, és az ő mind két ágon való Marad-
ványinak, ezen Adomány Levelünket, örö-
kösön tartandó Privilegiumképpen nékik,
mind közönségesen, mindenik Székely Szék-
bélieknek különösön adjuk, ajándékozunk, és
engedjük. Valaminthogy ezen jelen való a-
jándék és Privilegialis Levelünket, az egész
három-Széki t. i. Sepsí, Orbai, és Kézdi Szék-
ekben lakó hív Székelyeinknek-is, tulajdon
örökös Privilegiumunk formájában ki-adat-
ni el-végeztük, ezen saját Levelünk' ereje, és
bizonysága mellett. Költ a' Mi Szamos-Ujvá-
ri Várunkban, Böjt-elő Havának 30^{dik} nap-
ján 1636 éftendőben. Rákótzí György (n)*

T.K. (IPH.)

(n) Ezen Privilegium Kézdi Székben, Maksa
nevezetű Helységben, 1636^{-dik} éftendőben,
Böjt-

rént, minden adózás' terhétől (ide nem értvén a' Nemteleneket, és Jobbágyokat) ment légyen (o)

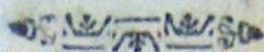
Bőjt-más Havának 6^{dik} napján, Sepsi Kézdi, és Orbai Székeknek Közönséges Gyűlésében közönségesé tétetett, vagy-is fel-olvasztatott.

(o) De midőn valaki az Erdély Ország Gyűléseinek Végezéseit, sőt magát az Approbata, és Compilata Constitutiokat olvassa, az igazsággal ellenkezőnek lenni állítja azt: hogy a' Székely Nemzet Adót nem fizetett, melyre ez a' felelet:

I. Hogy, igen-is a' Székely Nemzet, soha mind addig, miglen Erdély Ország Magyar Orzágtól el-nem vált, és kiváltképpen Isabella Királyné, és János Hertzeg' idejében az Ország oly' nagy terhek alatt, és sok vizontagságok között helyheztetett volna, hogy úgy szólván, már magán sem segithetvén, az adózásnak terhét nem viselhette, adót nem fizetett; hanem minekutánna 1544^{dik} és 1545^{dik} éltendőben Sz. György Havának 24^{dik} napján, Tórdán tartatott Ország Gyűlésében a' három bé-vett Nemzetek azt

végezték volna-el magokban, hogy mivel mindnyájan egy Hazának lakossai, és Pólgári volnának, és a' Hazai Szeretet azt hozná magával, hogy mindnyájan egyenlő akarrattal, foglalatossággal, és készséggel a' Hazának böldegulását eőközölven, azt egyenlőképpen védelmezzék, és senki azon terhek alól, a' mellyek az Ország böldegulását illetik magát ki-ne húzza, hanem mindnyájon, mind a' Haza védelmezésében, mind a' pénzbeli fizetésben, mind pedig akármely más körül-állásokban elő adandó szükségekben, az Orzágnak hajdani szokása, és rend-tartása-ferént, mind a' három, tudniillik Magyar, Székely, és Szász Nemzetek a' Hazának terheit egyenlőképpen viselni tartozzanak: a' Székely Nemzet-is, olykor olykor a' szükséghez képest bizonyos summa pénzt, segítségképpen fizetett,

II. De azon időben-is mindnyájan a' Székelyek koránt sem adóztak; mert valamint fellyebb meg-mutatattott, hogy a' Székely Nemzet három rendbeli, úgy mint, Főbb,

Ló-Fők, és Gyalog Székelyekből álon, úgy bizonyos az-is, hogy a' Főbb, és Ló-Fő Székelyek soha formális adót senkinek sem fizettek, hanem tsupán csak a' Gyalogok, és főbbeknek, 's Ló-főknek Jobbágysai, és a' 'Sélérjei; Sőt a' Gyalog Székelyek-is nem valamely kényszerítésből és állandóképpen, hanem csak némely környül-álásokban, és önként való jó akarattyakból az Ország' főkségére fizettek, a' minthogy ez, az 1608-dik éftendő-béli Martiusnak 3-dik napján Kolo'sváron tartatott Ország-Gyűlésének rendeléséből, a' mely így áll: „A' Köz-Székelységet pedig Nagyságod, Embere (Commissarius) által találta-sa-meg Udvarhelyt, holott ő nekik Közönséges-Gyűlések lézen Sz. György nap előtt való Hétfőn, hogy az Uniónak tartása érént, az Orzágnak több rézeit, a' kik ebben a' terek viselésben egygyet értenek, megfánván, ők-is e'béli segittséget meg-ne vonnyák, nyilván ki-tettzik.

III. Hogy pedig a' Főbb és Ló-Fő Székelyek ezen fellyebb le-írt főkségekben-is az adózásnak terhét nem viselték, az 1559-dik éften-

Eztendőbéli Juniusnak 12-dik napján, Károly Fejérváron tartatott Ország-Gyűlésének rendeléséből minden kétség-kivül által lehet látni, a' melyben a' Székely Nemzet iránt e' következők foglaltatnak:

Elsőben „A' Főbb Rendbéli Székelyek mindnyájan, azokkal a' Ló Főkkel együtt, a' kik törvényesen az ő hajdoni Őseiktől zármóztak, és a' kiknek Elei első Mátyás és más Királyaink alatt híven hadakoztak, ezen-túl se adóznak, sőt a' magok szabadságában megmaradván, a' katonáskodásra, és fegyver-viselésre tartassanak, a' kiket a' Fejedelmek bizonyos időkben megprobáltassanak, és az ő haddi kezületeket meg-visgáltassák; mindazonáltal a' Ló-Fők a' Dézmát, a' mellyet a' Főbb Székelyek-is az előtt ő tollók meg-vettek vala, a' Fejedelemnek adják-meg.

„*Másodszor.* A' Porták' számába számláltassanak csak a' 'Sellérek, Szolgák, és Közönséges Nép.

IV. Sőt az-is; Hogy a' Gyalog Székelyek csak az Ország' némü-némü fükséges körül-állásban bizonyos summát fizettek legyen

gyen, az 1662-dik eztenhőbéli October Havának 20 dik napján Meggygyesen tartatott Ország-Gyűlése bizonyossá téti; mert noha akkor a' Török az Ország által fizetett adót, háromszor annyira, mint az-előtt volt, fel-emelvén, a' végeztetett vala a' Fejedelem, és az Ország által, hogy a' Székelységen, mind a' Szabad (az az Gyalog) mind pedig a' Jobbágy rend, a' kinek négy vagy több ökre vagyon egy Tallért, a' kinek két ökre vagyon fél Tallért fizessen; mindazonáltal ezen Rendelése, és Végzése az Orzágnak, csak annyi időre volt meg-határozva, miglen az Ország a' Török iga alól fel-fabadúlhat. Mely Tzikkelye a' meg-írt Ország Rendelésének ezeket foglalja magában. „A' Székelységen mind Szabad, és Jobbágy Rend, a' kinek négy ökre, vagy több vagyon, egy egy Tallért, a' kinek két ökre vagyon fél Tallért, avagy egy forintot; a' kinek pedig semmi marhája nintsen, négy ember fizessen egy Tallért; mivel pedig az Orzágnak ilyen rendkívül való szükségében, és pusztult állapottyában, Nemesi Szabadságoknak sérelmével-is kénserit-

„Érítettnek az adózásra lépni, Isten az ide-
gen Nemzeteket e' Hazából ki-vivén, adó-
zással újjobban ne terheltefsenek. „

V. Végtére tsak ugyan a' Hazából ki-ü-
zettervén a' Török, minekutánna az Ország
első Nagy Leopóld Magyar Ország Ditsössé-
ges Királynak hatalma alá vízfá jött volna,
ezen örök emlékezetű Felséges Király által,
1691-dik éftendőben Karátsony Havának 4-dik
napján költ kegyes Diplomájának 3-dik Tzik-
kelye-ferént, a' Gyalog, vagy-is Köz-rend-
béli Székelyek-is a' felyebb le-írt adózásnak
terhe alól fel-fabadittattak. Mely kegyes
Királyi Diplomához, noha ugyan a' Gyalog
Székelység erőssen ragafzkodott légyen,
mindazonáltal a' más két rendbéli, Magyar
tudni-illik, és Száz Nemzeteknek terhes for-
sát továbbra-is fívekre vévén, harmintz-öt
ezer Forintokból álló summát, a' Székely
földön való Taxás, úgy mint Kézdi-Vásár-
hely, Sepsi-Szent György, Illye-falva, Be-
retzk, Csik-Szerda, Székely-Udvarhely, Ma-
ros-Vásárhely, és több ilyen Privilegiatus

Mező Városokkal, és több nemtelen, 's jobbágy Lakosokkal egyetemben, önként magokra, mintegy segítségképpen fel-vállalták; mely Summát minekutánna a' mostani Székely Katonaság 1764-dikben fel-állittatott-is, egész a' most leg-közelebb el-múlt 1802-dik éftendeig (mellyben mostan Uralkodó Kezgyes Királyunknak Második FERENTZ Ö Felségének Atyai kegyességéből a' Székely Katonaság fel-fabadittatott) a' több Székely földön lakó fabad, és jobbágy Személlyekkel együtt, fizettrék.

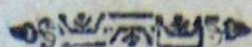
VI. Szükséges mind ezekre azt-is megjegyezni itten: hogy a' midőn az Ország-végezéseiben, és Approbata, és Compillata Constitutiókban a' Székelység' Adózásáról vagyon emlékezet, koránt sem úgy kelletik azt érteni, mintha azon Adózás' terhét a' Székely Nemzet egészen maga viselte volna, hanem úgy, hogy annak tetemesebb, és nagyobb részét az Örmények, Oláhok, Rátzok, Kereskedők, külömbb-külömbb-fele Mester-emberek, Taxás-Hellyeknek, vagy-is Városoknak lakossai, a' Fő, és Ló-fő Székelyeknek Jobbágyai-

gyai, és 'Sellérei, kik annyi századoknak el-
folyása alatt, valamint más Országokban-is
fokott történni, és a' Székely-földre tármoz-
ván, ottan le-telepedtek, és el-éaporodtak,
fizetik, és tsak ezeknek segittségekre, mint
éintén Nemes Magyar Országban az Ármá-
lista Nemesek a' paraétttság' könnyebbitésé-
re, az úgy nevezett Domestica Cassába fi-
zetnek: bizonyos Summát a' Gyalog, vagy-is
Köz-rendbéli Székelyek-is éftendőnként fi-
zetni éoktak vala.

XXXII-dik Tzikkely.

Hogy Dézmát (p) vagy-is 10^{-det} és
9^{-det} a' magok Bárányaiból, Sertésseiből,
f 3 Lúd-

(p) A' Főbb és Ló-Fő Székelyek soha Déz-
mát ugyan nem adtak, hanem a' Gyalogok,
a' mint az 1562-lik éftendőben Száz Sehes-
ben tartatott, és több éftendő-béli Ország-
Gyűléseinek Végezései bizonyossá tézik,
viselték bizonyos ideig a' dézma-adásnak ter-
hét, és ugyan innét történt az, hogy so-
kan a' Gyalog Székelyek közül a' Fejede-
lemtől

Ludjaikból, Méheikből, és Gabonáikból
a' Királynak nem adnak (q)

XXXIII-dik

lemtől Privilegiumot nyervén, a' Gyalogok
nak rendéből a' Ló-Fő Székelyek közé ma-
gokat azért vitették által, hogy a' Dézma a-
dásnak terhétől fel-fabadittassanak; a' mint-
hogy az olyan Privilegiumok által fel-is fa-
badútlak.

(q) Minthogy a' citált 1559-dik eskendő-béli
Juniusnak 12-dik napján Károly Fejér-Váron
tartatott Ország-Gyűlésének Rendelésében ol-
vastatna az, hogy a' Ló-fő Székelyek-is a'
Fejedelemnek, valamint az előtt a' Főbb
Székelyeknek-is dézmáltak, a' Dézmát meg-
adják, ennek az a' valóságos értelme: hogy
mivel a' Főbb Székelyek minden fizetésnél-
kül Pólgári hivatalokat a' Nép közt viselni,
követtségekben, és Ország-Gyűléseire járni
foktak volt, a' Ló Fő Székelyeknek is Job-
bágyai Dézmát adtak a' Gyalog Székelyek-
kel egyetemben némely időben a' Főbbek-
nek: ehez képest rendeltetett volt a' többször
elő hozott Ország-Gyűlésében, hogy a' Fe-
jedelmeknek a' Ló-Fő Székelyeknek Jobbá-
gyai is (de nem magok) a' dézmát adják-
meg, de ezen kötelelességtől, mely a' Nem-
zetnek szabadsága, és törvényre ellen volt,
az Approbata Constitutio' 3-dik Réze 76-dik
Titulussának 15-dik Articulusa nyilván való
bizo-

XXXIII-dik Tzikkely.

Hogy minden néven nevezendő, magok Határjaikban termett javaikkal, Jövedelmeikkel, a' mellyek között a' Só leg-nagyobb tekintetre méltó, szabadon éljenek, azon felyül pedig szabad vadászattyok, halászatryok, kortszmázások, és több ilyen Földes Uri Jussai légyenek. (r)

XXXIV-dik

bizonyítása-zerént, mind a' Gyalog Székelyek, mind pedig a' Ló-Fő Székelyeknek Jobbágyai, valaminthogy mostanában a' Székely Nemzet közt azon adózásnak hire fintsen, fel-fabadittattattak.

(r) Az 1562-dik éftendőben hozott Törvényből nyilván ki-tetzik, hogy a' Székely-földön való Só-Bányák a' Királyi, vagy Fejedelmi Camarát nem illeték; és az-is bizonyoson próbáltatik az Approbata Constitutio 3-dik Réfe 26 dik Titulussából, hogy minekutánna 1567-dik éftendőben a' fellyebb megírt Só-Aknák a' Fiscus részére el-foglaltattak volna-is, a' Székelységnek részére elegendő Só rendeltetett; sőt nyilván ki-tetzik az Ország' Törvényyeiből, hogy a' Főbb, és Ló-Fő Székelyeknek, még az el-múlt Századnak elein és közepén-is szabad Sózások volt.

XXXIV-dik Tzikkely.

Hogy a' fellyebb elő fámlált Jus-
sai, Szabadsága, és Törvényei a' Székely
Nemzetnek, annál fzentebbül meg-tartas-
sának, három rendbéli Előre való Inté-
zések találtattak fel régtől-fogva a' Szé-
kely Nemzetet illető dolgokban. *Első*
Hogy ha az Örökségeket illető Perek a'
három forintot fellyül haladgyák az Ap-
pellátának úttyán a' Királyi Szék' eleibe
bővebb meg-vi'sgálás végett, a' Tripar-
titale Decretum 3-dik Titulussának 4-dik
Tzikkelye fzerént, fel-vitethessenek. *Má-
sodszor.* Hogy az ő Pereik, ne tsak a'
Hadi Tíztek, hanem a' Százados, és a'
Fő Király-Biró által egyetemben vi'sgál-
tassanak, és ítéltessenek meg. *Harmad-
szor.* Hogy az Erdélyi Fejedelmek alatt a'
Székely Nemzetnek dolgai, légyenek a-
zok akár Katonaságot, akár pedig Pól-
gárságot illetők, nem másképpen, és kü-
lönösön, hanem a' Közöséges Ország-
Gyűlése által (a' mint eztet majd min-
den Ország-Gyűléseinek Jegyző-Könyvei,
és Végezései bizonyítták) változtathas-
sának-meg.

Mind ezeknek Következései.

Első.

A' Székely Nemzet a' maga Határában, mellyet Fegyverrel vett-meg, Magyar Orzágnál, és annak Felséges Királyainál régibb: következésképpen a' maga Nemesi Szabadságát, és Nemzeti Jussait nem másfunnét, hanem a' maga tulajdon Vitéz erköltsei által nyerte, és szerzette.

Másodszor.

Fel állitván a' Magyarok Pannoniában, és Erdélyben a' magok Országát, a' Székely Nemzet nem kényszerittetve, és erőszakoson, hanem önként maga magát a' Magyarokhoz kaptsolta; és így mindennémü Szabadsága meg-maradt.

Harmadszor.

Ezen Nemzet több Századoknak el-folyása alatt; különösen minden más Nemzeteiktől, a' maga földjét birta, és védelmezte; mely okra való-nézve, mind a' Katonaságban, mind pedig a' Pólgári Társaságban, a' maga tulajdon Nemzetéből való Elöljárói voltak. Méltóképpen tehát a' következő időkben-is a' maga Nemzetéből, és véréből származott Elöljárók kormányozása alá bízathatnak.

Negyedszer.

A' Székely Köz-Társaság oly' állandóul hosszú idő' el-folyása alatt, a' fok ellene tufakodó Nemzetek között, a' maga lakó földjén meg-maradt, hogy azt a' maga ellenségétől meg-is védelmezte; méltóképpen tehát, és a' Fejedelmekkel kötött Egygyeségből, a' Székely Katonaság

naság az Ország' belső, és külső védelmezésére a' Hazában hagyattatik.

Ötöd ször.

Ki-öntött vérrel meg-vett Földjét, vérrel nemkülömben, és Fegyverrel a' Nemes Székely Nemzet védelmezte-meg; szükséges és következésképpen tehát minden Adózástól mentnek kellett, és kellett lenni. Igazságosan azért a' Fejedelmek közül ki-ki, és nevezetesen Első Mátyás, és Nagy Leopóld Felséges Magyar Országí Királyok, minden adózás' terhétől azon Nemzeter mentnek declárálták.

Hatod ször.

A' Székely Nemzet az ő Fegyverével meg-vett Földjének jövedelmeivel fok fáz éftendőknek el-folyása alatt fábadosan élt; most-is tehát, és a' jövendő időkben-is, azokkal, és leg-főképpen a' Só-

a' Sóval, a' mely az ő földjén igen bő-
vön vagyon, szabadoson igen méltókép-
pen néki élni engedtetnék.

H e t e d f z e r.

A' Székely Nemzetnek vagyonai i-
ránt folyó Perei, az Hadi, és Pólgári
Tíztek által egyetemben ítéltettek-el;
méltán tehát, 's Törvény, és Igazság-ze-
rént azon hajdani bé-vett szokás állandó
ságot húz maga után. (s)

N y ó l t z a d f z o r.

A' Székely Nemzet' minden Hadi,
és Pólgári dolgainak változásai ez előtt
az Ország' Közönséges Gyűléseiben vé-
geztettek-el, és határoztattak-meg; ezu-
tán-is tehát minémű terheket kellessék
a' Nem-

(s) A' mostani Rend-szabások-zerént, mivel a'
Hadi Tíztek nem mind Hazafiai, a' *Realis*,
az az: jószágot illető perek nem biztatnak
azokra, hanem csak a' Nemzeti Nemes Tör-
vény-Székekre.

a' Nemzetnek viselni, és mikor? mimó-
don? mely fázással, és mely helyen kel-
lessék nekik katonáskodni? a' három
Nemzetnek egyesülése-zerént, az Ország
közönséges Gyűlésében, a' Fejedelem-
nek meg-egyezett akarattyaival határoz-
tathatik meg.

R 1788